

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA STROJNÍ

Studijní program: N 2301 Strojní inženýrství
Studijní zaměření: 2301T001 Dopravní a manipulační technika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Přepřevyání normálně rozchodného stoprocentně nízkopodlažního, plně
otočného podvozků EVO na rozchod 1000mm

Autor: **Bc. Jakub Kalčík**
Vedoucí práce: **Doc. Ing. Petr Heller, CSc.**

Akademický rok 2014/15

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta strojní

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jakub KALČÍK**
Osobní číslo: **S13N0021P**
Studijní program: **N2301 Strojní inženýrství**
Studijní obor: **Dopravní a manipulační technika**
Název tématu: **Přepřepřování normálně rozchodného stoprocentně nízkopodlažního, plně otočného podvozku EVO na rozchod 1000mm**
Zadávací katedra: **Katedra konstruování strojů**

Zásady pro vypracování:

Základní požadavky:

- projekční návrh nového primárního vypružení a vedení dvojkolí
- úprava sekundárního vypružení dle potřeby
- návrh nového způsobu pohonu dvojkolí (motor i převodovky vně podvozku, spojky mezi převodovkami a dvojkolím)
- adekvátní úpravy ostatních komponentů podvozku (rám, brzdová výstroj, atd.)
- modelové podklady od normálně rozchodné verze budou k dispozici

Základní technické údaje:

Technické parametry jsou uvedeny v příloze zadání.

Osnova diplomové práce:

1. Projekční návrh celého podvozku
2. Posouzení možnosti řešení primárního vypružení a návrh vlastního řešení primárního vypružení
3. Sekundární vypružení, návrh, výpočet
4. Návrh pohonu dvojkolí podélným motorem, vně rámu, úprava rámu podvozku - brzdy
5. Pevnostní kontrola vybraného dílu

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **50-70 stran A4**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

DOSTÁL, J., HELLER, P. *Kolejová vozidla I.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2007

DOSTÁL, J., HELLER, P. *Kolejová vozidla II.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2009

DOSTÁL, J., HELLER, P. *Kolejová vozidla III.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2011

LATA, M. *Konstrukce kolejových vozidel II.* Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004

Podkladový materiál, výkresy, katalogy, apod. poskytnuté zadavatelem úkolu.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. Ing. Petr Heller, CSc.**
Regionální technologický institut
Konzultant diplomové práce: **Ing. Robert Zemánek**
Konstrukční kancelář Ing. Robert Zemánek
Datum zadání diplomové práce: **22. září 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **22. května 2015**

Doc. Ing. Jiří Staněk, CSc.
děkan

Doc. Ing. Václava Lašová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 22. září 2014

Prohlášení o autorství

Předkládám tímto k posouzení a obhajobě diplomovou práci, zpracovanou na závěr studia na Fakultě strojní Západočeské univerzity v Plzni.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených v seznamu, který je součástí této diplomové práce.

V Plzni dne: .....

.....
podpis autora

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce Doc. Ing. Petru Hellerovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc a cenné rady při zpracování diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat ing. Robertu Zemánkovi za odbornou pomoc a poskytnuté podklady.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR	Příjmení Bc. Kalčík	Jméno Jakub		
STUDIJNÍ OBOR	2301T001 „Dopravní a manipulační technika“			
VEDOUcí PRÁCE	Příjmení (včetně titulů) Doc. Ing. Heller, CSc.	Jméno Petr		
PRACOVIŠTĚ	ZČU - FST - KKS			
DRUH PRÁCE	DIPLOMOVÁ	BAKALÁŘSKÁ	Nehodící se škrtněte	
NÁZEV PRÁCE	Přepřacování normálně rozchodného stoprocentně nízkopodlažního, plně otočného podvozku EVO na rozchod 1000mm			

FAKULTA	Strojní	KATEDRA	KKS	ROK ODEVZD.	2015
----------------	---------	----------------	-----	--------------------	------

POČET STRAN (A4 a ekvivalentů A4)

CELKEM	78	TEXTOVÁ ČÁST	45	GRAFICKÁ ČÁST	59
---------------	----	---------------------	----	----------------------	----

STRUČNÝ POPIS (MAX 10 ŘÁDEK) ZAMĚŘENÍ, TÉMA, CÍL POZNATKY A PŘÍNOSY	Diplomová práce je zaměřena na přepřacování normálně rozchodného podvozku tramvaje EVO na úzký rozchod. Hlavním úkolem bylo vyřešit trakční systém podélným motorem. Byl zhotoven návrh převodovky, výpočet ozubení byl proveden v programu Autodesk Inventor 2011. Obal navržené převodovky byl vypočítán metodou MKP.
KLÍČOVÁ SLOVA ZPRAVIDLA JEDNOSLOVNÉ POJMY, KTERÉ VYSTIHUJÍ PODSTATU PRÁCE	Úzkorozchodná trať, sekundární vypružení, podélný motor, podvozek, převodovka, tramvaj EVO

SUMMARY OF DIPLOMA SHEET

AUTHOR	Surname Bc. Kalčík	Name Jakub		
FIELD OF STUDY	2301T001 „Transport Vehicles and Handling Machinery“			
SUPERVISOR	Surname (Inclusive of Degrees) Doc. Ing. Heller, CSc.	Name Petr		
INSTITUTION	ZČU - FST - KKS			
TYPE OF WORK	DIPLOMA	BACHELOR	Delete when not applicable	
TITLE OF THE WORK	The EVO chassis with normal track gauge, absolutely low-floor, fully swivel reconstruction to the narrow track gauge of 1000 mm			

FACULTY	Mechanical Engineering	DEPARTMENT	Machine Design	SUBMITTED IN	2015
----------------	------------------------	-------------------	----------------	---------------------	------

NUMBER OF PAGES (A4 and eq. A4)

TOTALLY	78	TEXT PART	45	GRAPHICAL PART	59
----------------	----	------------------	----	-----------------------	----

BRIEF DESCRIPTION TOPIC, GOAL, RESULTS AND CONTRIBUTIONS	The diploma thesis focus on reprocessing of normal bogie EVO on narrow gauge. The main task was to design a system of longitudinal traction motor. A proposal was made transmission gearing calculation was done in Autodesk Inventor 2011. Cover designed gearbox was calculated by FEM.
KEY WORDS	Narrow-gauge line, secondary suspensions, longitudinal engine, bogie, transmission, tram EVO

OBSAH

Přehled použitých symbolů	10
1 Úvod	13
1.1 Charakteristika nízkopodlažních tramvajových vozidel	13
1.1.1 Částečně nízkopodlažní vozidlo	13
1.1.2 Dvojkolí s menším průměrem	14
1.1.3 Trakční podvozek s nápravnicemi	14
1.1.4 Otočný podvozek s nápravnicemi, vysunutý pod kabinu řidiče	14
1.2 Představení tramvaje EVO	15
1.3 Charakteristika úzkorozchodných tratí	16
1.4 Cíle práce	16
2 Posouzení možnosti řešení primárního vypružení a návrh vlastního řešení	17
2.1 Podvozek Komfort	17
2.2 Podvozek Komfort plus	18
2.3 Podvozek City star	18
2.4 Podvozek EVO	19
3 Sekundární vypružení, návrh, výpočet	20
3.1 Výpočet vypružení - tuhost	20
3.2 Návrh a výpočet šroubovitých pružin	22
3.2.1 Výpočet vnější pružiny	22
3.2.2 Výpočet vnitřní pružiny	23
4 Projekční návrh celého podvozku	25
5 Návrh pohonu dvojkolí s podélným motorem, vně rámu, úprava rámu podvozku pro uložení brzdy	26
5.1 Volba motoru	26
5.2 Uložení motoru na rám	27
5.3 Návrh konzoly kolejnicové brzdy	28
6 Konstrukce převodových skříní	29
6.1 Návrh převodové skříně	30
6.2 Návrh ozubených kol	31
6.3 Výpočet reakcí v ložiskách	31
6.3.1 Výpočet reakcí na kuželovém pastorku	31
6.3.2 Výpočet reakcí na předlokové hřídeli	33

6.3.3 Výpočet reakcí na výstupní hřídeli	35
6.4 Návrh kontrola ložisek	37
6.4.1 Návrh ložisek na kuželovém pastorku	37
6.4.2 Návrh ložisek na předlohové hřídeli	38
6.4.3 Návrh ložisek na výstupní hřídeli	38
6.5 Převodová skříň	39
6.5.1 Výpočet nalisování převodové skříňe na nápravu	40
6.5.2 Výpočet nalisování kola na dutou hřídel	41
6.6 Přenos krouticího momentu z motoru na převodovku	42
6.7 Konstrukce závěsky	42
7 Vlastní podvozek	44
7.1 Kontrola nápravových ložisek	46
8 Pevnostní kontrola MKP	49
8.1.1 Volba sítě	49
8.1.2 Náhrady spojení	49
8.1.3 Okrajové podmínky	50
8.1.4 Zatížení	50
8.1.5 Presentace výsledků	50
8.2 Pevnostní kontrola závěsky	52
8.2.1 Volba sítě	52
8.2.2 Náhrady spojení	52
8.2.3 Okrajové podmínky	52
8.2.4 Zatížení	52
9 Závěr	55
Seznam použité literatury	56
Použitý software	56
Seznam obrázků	57
Seznam tabulek	58
Seznam příloh	59
Seznam výkresů	59

Přehled použitých symbolů

m_v	hmotnost prázdného vozu
$m_{už}$	maximální užitečné zatížení
m_s	hmotnost skříně
m_{dv}	hmotnost dvojkolí
$z_{už}$	maximální užitečné zatížení
τ_{dov}	maximální dovolené napětí
G	modul pružnosti ve smyku
$3m_p$	hmotnost podvozků vozidla
y_p	poměr celkové tuhosti při prázdném voze
y_L	poměr celkové tuhosti při loženém voze
y	celkový poměr tuhosti
k_c	celková tuhost
k_{1c}	celková tuhost primárního vypružení
k_{2c}	celková tuhost sekundárního vypružení
k_1	tuhost jednotlivých pružin primárního vypružení
k_2	tuhost jednotlivých pružin sekundárního vypružení
f_p	první vlastní frekvence při prázdném voze
f_L	první vlastní frekvence při loženém voze
P_{2p}	síla na jednu pružinu sekundárního vypružení při prázdném voze
P_{2L}	síla na jednu pružinu sekundárního vypružení při loženém voze
z_{2p}	stlačení pružiny sekundárního vypružení při prázdném voze
z_{2L}	stlačení pružiny sekundárního vypružení při loženém voze
τ_{2DL}	dovolené napětí sekundárního vypružení při dynamickém namáhání
k_{21}	tuhost vnější pružiny duplexního vypružení
k_{22}	tuhost vnitřní pružiny duplexního vypružení
F_1	síla na vnější pružinu duplexního vypružení
F_2	síla na vnitřní pružinu duplexního vypružení
τ_{21}	napětí na vnější pružině duplexního vypružení
n_{21}	počet činných závitů vnější pružiny
H_{21}	volná délka vnější pružiny
d_{21}	průměr drátu vnější pružiny

Dopravní a manipulační technika

Bc. Jakub Kalčík

d_{22}	průměr drátu vnitřní pružiny
D_{21}	střední průměr vnější pružiny
D_{22}	střední průměr vnitřní pružiny
Fr	radiální síla na kuželovém pastorku
Fa	axiální síla na kuželovém pastorku
r_1	vnější roztečný poloměr kužel. pastorku
Rz	axiální reakce v ložiskách
Ra	reakce v ložiskách na pastorku
Rb	reakce v ložiskách na pastorku
Fr_1	radiální síla na válcovém pastorku
Fa_1	axiální síla na válcovém pastorku
r_2	vnější roztečný poloměr na talířovém kole
r_3	roztečný poloměr na válcovém pastorku
Rz_1	axiální reakce na předlohové hřídeli
Rc	reakce v ložiskách na předlohové hřídeli
Rd	reakce v ložiskách na předlohové hřídeli
r_4	roztečný poloměr válcového ozubeného kola na duté hřídeli
Re	reakce v ložiskách na duté hřídeli
Rf	reakce v ložiskách na duté hřídeli
Rz_2	axiální reakce na duté hřídeli
e	výpočtový součinitel
P	ekvivalentní zatížení ložiska
L_{hod}	životnost ložiska
C	výpočtová konstanta
d_{min}	hodnota minimálního přesahu
ml	hmotnost ložiskového domku
m_p	hmotnost převodovky
m_1	referenční hmotnost
m_2	hmotnost neodpružených částí na nápravě
P_1	reakce v ložiskovém domku 1
P_2	reakce v ložiskovém domku 2
Y_1	axiální síla působící na kolo 1

Dopravní a manipulační technika

Bc. Jakub Kalčík

Y_2	axiální síla působící na kolo 2
Y	celková axiální síla na nápravě
O	obod kola
D	průměr kola
L_{10}	životnost ložiska v milionech otáček
n	otáčky

1 Úvod

Vlivem zvyšování počtu obyvatel velkých měst došlo ke vzniku městské hromadné dopravy. V České republice se první tramvajová přeprava uskutečnila v Praze roku 1891. Jednalo se o krátkou propagační dráhu, která měřila necelých 1,5 km. Postupem let se tramvajová síť rozrostla a k 31.12.2013 probíhal provoz na 142,4 km tratí. K vývoji tramvajové dopravy nedocházelo jen v Praze. Tramvajová doprava se rozrostla do 7 velkých měst v České republice, kterými jsou například Ostrava, Plzeň, Brno. V současné době městská hromadná doprava patří mezi hlavní pilíře městské dopravní infrastruktury. Za posledních několik let dochází v konstrukci tramvajových vozidel k výrazným změnám. Je to dáno neustále se zvyšující technologickou vyspělostí, ale také hlavně vlivem požadavků cestujících na stále zvyšující se komfort. Proto dochází v posledních letech stále více k produkci nízkopodlažních tramvají. Je nutno podotknout že požadavek na nízkopodlažní tramvaje není jen z důvodu zvýšeného komfortu, ale také proto, že tramvaj se stává bezbariérovou, což je v jednadvacátém století také velmi ovlivňující fakt.

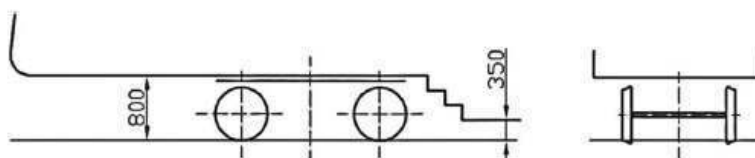
Jedním z hlavních parametrů, na který se dbá při stavbě tramvajových vozidel, je snížení celkové hmotnosti soupravy. K úsporám hmotnosti dochází nejen v konstrukci podvozků, kde se při návrhu vychází z předpokladů co největší tuhosti rámu při jeho nejnižší hmotnosti. Však místo kde dochází k největším úsporám hmotnosti je skříň tramvajového vozidla. Zde je velké množství dřívějších materiálů, které se nahrazují novými, lehčími. Jako je například výměna podlahové vodě odolné překližky za kompozitní materiály. Plastové díly, ze kterých je tvořen interiér vozu. Dále dochází ke změnám samotné hrubé konstrukce, která je navrhována v nejmodernějších programech s cílem dosáhnout co největší tuhost při nejnižší hmotnosti.

1.1 Charakteristika nízkopodlažních tramvajových vozidel

Nízkopodlažní tramvaje se vyrábí v několika variantách. Podle stavby skříňe potažmo konstrukce podvozku rozdělujeme tramvaje do těchto čtyř základních variant.

1.1.1 Částečně nízkopodlažní vozidlo

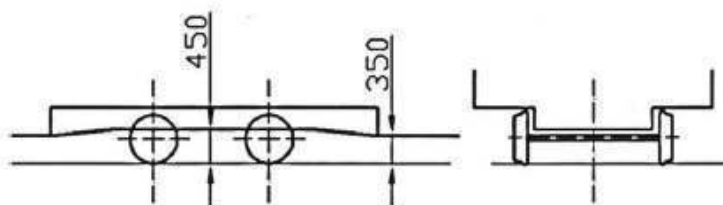
U této varianty je použit podvozek klasické koncepce. Nízká podlaha je pouze v prostoru nástupu a poté se zvyšují obvykle dvěma až třemi schody. [1]

Obrázek 1: Částečně nízkopodlažní vozidlo [1]

1.1.2 Dvojkolí s menším průměrem

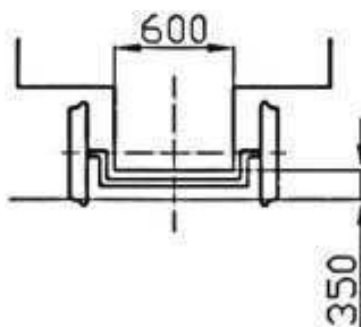
Zde je opět použit klasický podvozek s tím rozdílem, že je zde použito dvojkolí s menším průměrem kol. Tímto spojením klasického podvozku a menšího dvojkolí lze dosáhnout snížení podlahy v místě podvozku na 450mm nad temenem kolejnice. [1]

Obrázek 2: Dvojkolí s menším průměrem [1]

1.1.3 Trakční podvozek s nápravnicemi

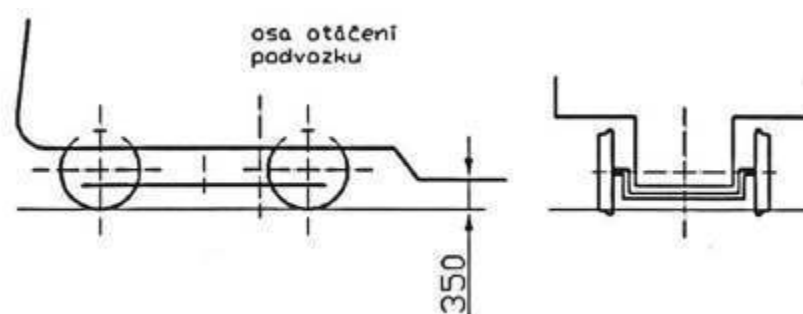
Na nápravnicích jsou uložena volně otočná kola obvyklého průměru. Kola jsou uložena do zástavbového prostoru pod sedačkou. [1]

Obrázek 3: Podvozek s náprsnicemi [1]

1.1.4 Otočný podvozek s nápravnicemi, vysunutý pod kabinu řidiče

Podvozek minimálně zasahuje do prostoru pro cestující a tak je umožněno v tomto prostoru dodržet nízkou podlahu. [1]

Obrázek 4: Podvozek s nápravnicemi, vysunutý pod kabinu [1]

1.2 Představení tramvaje EVO

Tramvaj EVO2 byla navržena firmou Pragoimex a.s ve spolupráci s dalšími dvěma firmami, VKV Praha s.r.o a Krnovské opravny a strojírny v rámci aliance TW Team. Právě označení TWT se může najít na čelní masce tramvaje. Název tramvaje je odvozen z počátečních písmen slov evoluce/vývoj, číselné označení představuje počet článků tramvaje.

Jedná se o jednosměrnou 100% nízkopodlažní tramvaj. Zvláštností u tramvaje EVO2 je rozmístění podvozků pod jednotlivými články. Není zde klasické, jako u jiných tramvajích, že v místě kloubového spojení článků je vložen podvozek. Zde je první článek uložen na dva podvozky a druhý článek je do prvního článku zavěšen a uložen jen na jeden podvozek. Toto uspořádání přináší výhodu, že v místě kloubového spojení nemusí být zvýšená podlaha. Tramvaj je určena pro sólo provoz, ale v případě potřeby lze tramvaje spřahovat do dvojic. Spřáhla jsou opatřena propojovacím kabelem, který v případě spřažení zajistí mezivozovou komunikaci. Tento způsob spřahování do dvojic se jeví velmi výhodný do měst, kde je potřeba přepravit velké množství pasažérů v časových špičkách, kde pořízení 5 článkové tramvaje by bylo zbytečně nákladné a mimo časové špičky by byla málo využita.

Obrázek 5: Tramvaj EVO2 [2]

Obrázek 6: Bokorys tramvaje EVO2 [3]

1.3 Charakteristika úzkorozchodných tratí

V České republice je normální rozchod 1435mm, který je dán normou. I přesto se u nás setkáme s tratí s rozchodem 1000 mm. Takováto trať se nachází v Liberci a Jablonci nad Nisou. Její stavba byla zahájena v roce 1897. V době výstavby nebyla stanovena žádná norma, která by určovala rozchod kolejí tramvajových tratí. Nelze přesně určit z jakých důvodů byla postavena úzkorozchodná trať. Možnými důvody mohly být užší Liberecké ulice nebo velmi silné politické napojení na Německo kde v tehdejších dobách také docházelo k výstavbám úzkorozchodných tratí. Jak bylo již zmíněno, úzkorozchodné tratě se nenachází pouze na území České republiky, ale setkáme se nimi i ve světě například, v Rakousku, Rusku, Slovensku, přesněji v Bratislavě.

Úzkorozchodná trať dovoluje stavbu zatáček s menším poloměrem než u tratí s normálním rozchodem. Díky menší zástavbové ploše lépe zapadá do úzkých městských ulic. Negativními vlastnostmi jsou horší jízdní vlastnosti. Největší nevýhodou je však nekompatibilita vozidel s normálními tratěmi. Díky výskytu úzkorozchodných tratí i jinde ve světě výrobci produkují i úzkorozchodné tramvaje. Spojení konstrukčních požadavků, kterými jsou úzkorozchodnost a nízká podlaha, přináší několik konstrukčních problémů. Jeden z největších problémů je malá zástavbová plocha pro upevnění pohonu na podvozek.

1.4 Cíle práce

Ve spolupráci s firmou Pragoimex a.s, přepracovat normálně rozchodný podvozek tramvaje EVO2 na rozchod 1000 mm. Hlavním cílem je zaměřit se na uložení pohonného systému na rám podvozku.

Cíl práce:

- porovnat a analyzovat používané podvozky
- návrh primárního vypružení
- návrh a výpočet sekundárního vypružení
- přepracování rámu a návrh pohonného systému

2 Posouzení možnosti řešení primárního vypružení a návrh vlastního řešení

Vypružení je jedním z hlavních konstrukčních prvků každého podvozku. Ovlivňuje celkovou plynulost jízdy. Hlavní funkcí je zajistit hladký průjezd vozidla obloukem a také zmenšit dynamické účinky působící na vozidlo. Dále zajišťuje rovnoměrné zatížení všech kol vozidla a snižuje účinky nerovností koleje. Soustava vypružení je tvořena hlavními prvky (pružiny a tlumiče), ale také se do soustavy zahrnují závěsky a další prvky vypružení, například pružné uložení motoru. Soustava jako celek se dělí na primární a sekundární. Primární vypružení zajišťuje vypružení mezi dvojkolím a rámem podvozku. Sekundární vypružení zajišťuje vypružení mezi skříní vozidla a rámem podvozku. Konstrukce sekundárního vypružení se u tramvajových vozidel příliš neliší. Nejčastěji se používá vypružení pomocí šroubových pružin v kombinaci s tlumiči. Naopak u konstrukce primárního vypružení se používá několik typů. Volba primárního vypružení velmi ovlivňuje konstrukci podvozku. [4]

2.1 Podvozek Komfort

Obrázek 7: Podvozek Komfort [5]

Tato koncepce podvozku je zhotovena pro normální rozchod 1435 mm. U této varianty je nízká podlaha pouze v prostoru nástupu a poté se zvyšuje obvykle dvěma až třemi schody. Podvozek komfort je tvořen vnitřním svařovaným rámem. Samotný rám je tvořen dvěma půlramy, které jsou spojeny pomocí dvou silentbloků. Primární vypružení je tvořeno pryžokovovými pružinami typu meggi, které jsou vloženy mezi ložiskový domek a rám podvozku. [1]

Obrázek 8: Detail vypružení Megii [6]

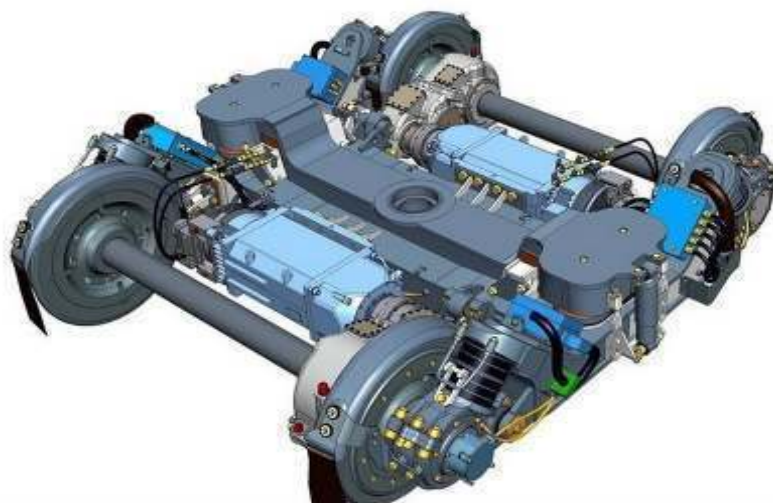
2.2 Podvozek Komfort plus

Obrázek 9: Podvozek Komfort plus[7]

Varianta Komfort plus byla vyrobena pro částečně nízkopodlažní tramvaje. V místě podvozku musí být zvýšená podlaha pouze o jeden stupeň. Toto zvýšení o jeden stupeň lze docílit pouze šikmou rampou. Podvozek je tvořen vnitřním svařovaným otevřeným rámem. Primární vypružení je zde zajištěno pryžokovovými prvky. Jak je z obrázku patrné tato varianta primárního vypružení má větší nároky na zástavbový prostor. Z tohoto důvodu je na tomto podvozku použito dvojkolí s průměrem kol 710 mm. [1]

2.3 Podvozek City star

Obrázek 10: Podvozek City star[8]

Jak je z obrázku patrné, podvozek City star byl vytvořen pro 100% nízkopodlažní tramvaje. Koncepte tohoto podvozku je založena na kyvném uložení ložiskového domku vůči rámu podvozku. Primární vypružení podvozku je tvořeno pryžokovovými silentbloky, které jsou uloženy mezi kyvně uložený ložiskový domeček a rám podvozku.

2.4 Podvozek EVO

Obrázek 11: Podvozek EVO [9]

Podvozek Evo se koncepčně velice odlišuje od již zmíněných podvozků. Podélník je zde tvořen konstrukčním prvkem zvaným „JHO“. Na tento prvek jsou pevně uloženy ložiskové domky. Jho je vypruženo vůči rámu pomocí šroubovitých vinutých pružin, které jsou uloženy v nástavbě.

3 Sekundární vypružení, návrh, výpočet

Jak již bylo řečeno, konstrukce sekundárního vypružení se příliš neliší. Nejčastěji je tvořeno šroubovitými pružinami. Šroubovitě pružiny zajišťují dostatečné vypružení a přitom během provozu nepotřebují žádnou údržbu ani kontrolu. Obvykle jsou umístěny na každém podvozku čtyři vinuté pružiny.

Počet pružin sekundárního vypružení je dán celkovým zatížením a počtem podvozků vozidla. V některých případech vypružení čtyřmi pružinami není dostačující. Proto se používá tzv. duplexní vypružení. I v našem případě bylo použito duplexní vypružení.

Hodnoty pro výpočet vypružení byly vzaty z katalogového listu tramvaje EVO2.

Tabulka 1: Parametry tramvaje EVO2

Hmotnost prázdného vozu	m_v	27500 kg
Max. užitečné zatížení	$m_{už}$	11340 kg
Hmotnost skříně	m_s	20300 kg
Hmotnost dvojkolí	m_{dv}	700 kg
Maximální užitečné stlačení	$z_{už}$	40 mm
Maximální dovolené napětí	τ_{dov}	785 MPa
Modul pružnosti ve smyku	G	$7,85 \cdot 10^4$ MPa
Materiál pružiny	-	ČSN 14 260

3.1 Výpočet vypružení - tuhost

Prvním krokem výpočtu je zjištění celkové hmotnosti rámu podvozků

$$3m_p = m_v - m_s - 6m_d \quad (1)$$

Dále vypočteme poměr celkové tuhosti primárního a sekundárního vypružení y_p při prázdném voze. Kde m_s je hmotnost skříně vozidla.

$$y_p = 2 + \frac{3m_p}{m_s} \quad (2)$$

Poměr celkové tuhosti primárního a sekundárního vypružení pro plně obsazený vůz y_L , $m_{už}$ je maximální užitečné zatížení.

$$y_L = 2 + \frac{3m_p}{m_s + m_{už}} \quad (3)$$

Celkový poměr tuhosti vypružení je

$$y = \frac{y_p + y_L}{2} \quad (4)$$

Poměr tuhosti vychází 2,12 to znamená, že byl dodržen předepsaný rozsah, který je 2 až 2,5. V tomto rozsahu jsou amplitudy svislého zrychlení skříně vozidla při širokospektrálním dynamickém buzení nejmenší, resp. frekvenční charakteristika má velmi plochý průběh. [10]

Dopravní a manipulační technika

Bc. Jakub Kalčík

Výpočet celkové tuhosti vypružení

$$k_c = \frac{m_{už}}{z_{už}} \cdot g \quad (5)$$

Pro pružiny primárního a sekundárního vypružení řazené v sérii platí

$$k_c = \frac{k_{1c} \cdot k_{2c}}{k_{1c} + k_{2c}} \quad (6)$$

Kde k_{1c} je celková tuhost primárního vypružení, k_{2c} je celková tuhost sekundárního vypružení

$$k_{1c} = y \cdot k_{2c} \quad (7)$$

Ze vztahu (7) dosadíme k_{1c} do rovnice (6) a získáme vztah pro výpočet celkové tuhosti sekundárního vypružení k_{2c}

$$k_{2c} = \frac{(1 + y) \cdot k_c}{y} \quad (8)$$

Celková tuhost primárního vypružení je

$$k_{1c} = y \cdot k_{2c} \quad (9)$$

Pro tuhost jednotlivých pružin primárního vypružení platí

$$k_1 = \frac{k_{1c}}{12} \quad (10)$$

Pro tuhost jednotlivých pružin sekundárního vypružení platí

$$k_2 = \frac{k_{2c}}{12} \quad (11)$$

Vztah pro první vlastní frekvenci

$$f_p = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{k_c}{m_s}} \quad (12)$$

$$f_L = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{k_c}{m_s + m_{už}}} \quad (13)$$

Kde f_L představuje první vlastní frekvenci loženého vozu, f_p je první vlastní frekvence prázdného vozu. Hodnota první vlastní frekvence pro prázdný vůz vyšla 1,86 Hz, první vlastní frekvence pro ložený vůz vyšla 1,49 Hz. Pro kvalitní chod vozidla je předepsán rozsah prvních vlastních frekvencí od 1 do 1,5 Hz. Jak je zřejmé, první vlastní frekvence prázdného vozu je mimo doporučený rozsah. Tato odchylka je způsobena omezením výpočtu. Toto omezení je způsobeno tím, že při výpočtu je uvažována plně netlumená soustava. Ve skutečnosti je každý podvozek osazen dvěma tlumiči. Přesnějších výsledků by bylo dosaženo zahrnutím těchto tlumičů do výpočtu. [10]

3.2 Návrh a výpočet šroubových pružin

Vztah pro výpočet síly na jednu pružinu sekundárního vypružení při prázdném voze P_{2p}

$$P_{2p} = \frac{m_s}{12} \cdot g \quad (14)$$

Vztah pro výpočet síly na jednu pružinu sekundárního vypružení při loženém voze

$$P_{2L} = \frac{(m_s + m_{už}) \cdot g}{8} \quad (15)$$

Pro výpočet stlačení jedné pružiny pod prázdným vozem platí

$$z_{2p} = \frac{P_{2p}}{k_2} \quad (16)$$

Pro stlačení jedné pružiny pod loženým vozem platí

$$z_{2L} = \frac{P_{2L}}{k_2} \quad (17)$$

Vztah pro výpočet dovoleného napětí τ_{2DL} sekundárního vypružení při dynamickém namáhání $z_{2dyn} = 15mm$

$$\tau_{2DL} = \tau_{dov} \frac{z_{2L}}{z_{2L} + z_{2dyn}} \quad (18)$$

Doposud bylo počítáno tak jako by bylo vypružení zajištěno normálními pružinami. V tomto kroku došlo k rozdělení celkové tuhosti na jednu pružinu mezi tuhost vnitřní a vnější pružiny duplexního vypružení. Kde k_{21} je tuhost vnější pružiny a k_{22} je vnitřní pružiny.

$$k_{21} = 225000 \text{ N/m} \quad (19)$$

$$k_{22} = 114058 \text{ N/m} \quad (20)$$

Vztah pro výpočet síly F_1 na vnější šroubovitou pružinu

$$F_1 = F \frac{k_{21}}{k_{21} + k_{22}} \quad (21)$$

Pro výpočet síly F_2 na vnitřní pružinu platí

$$F_2 = F \frac{k_{22}}{k_{21} + k_{22}} \quad (22)$$

3.2.1 Výpočet vnější pružiny

Výpočet korekčního součinitele podle Sopwitha, kde i je poměr středního průměru pružiny a průměru drátu

$$k = \frac{i + 0.2}{i - 1} \quad (23)$$

Dopravní a manipulační technika

Bc. Jakub Kalčík

Vztah pro výpočet napětí

$$\tau_{21} = \frac{16 \cdot P_{2L} \cdot R \cdot k}{\pi \cdot d^3} \quad (24)$$

Pro výpočet činných závitů platí

$$n_{21} = \frac{G \cdot d^4}{8 \cdot D^3 \cdot k_2} \quad (25)$$

Pro výpočet volné délky pružiny platí

$$H_{21} = (n + n') \cdot d_2 + 0,1 \cdot n \cdot d_2 + z_{2dyn} \quad (26)$$

3.2.2 Výpočet vnitřní pružiny

Výpočet korekčního součinitele dle Sopwitha

$$k = \frac{i + 0.2}{i - 1} \quad (27)$$

Vztah pro výpočet napětí v drátu vnitřní pružiny

$$\tau_{22} = \frac{16 \cdot P_{2L} \cdot R \cdot k}{\pi \cdot d^3} \quad (28)$$

Počet činných závitů

$$n_{22} = \frac{G \cdot d^4}{8 \cdot D^3 \cdot k_2} \quad (29)$$

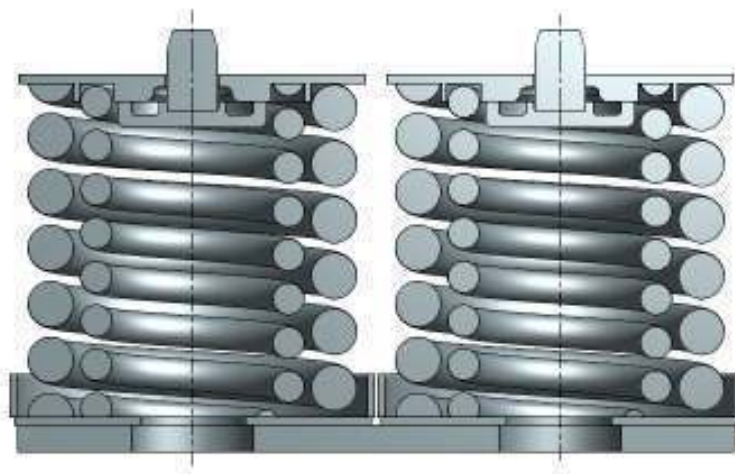
Volná délka pružiny

$$H_{22} = (n + n') \cdot d_2 + 0.1 \cdot n \cdot d_2 + z_{2dyn} \quad (30)$$

Tabulka 2: Výsledky výpočtu vypružení

První vlastní frekvence prázdného vozidla	f_p	1,86 Hz
První vlastní frekvence loženého vozidla	f_L	1,49 Hz
Síla na jednu pružinu – sek. vypružení (prázdný vůz)	P_{2p}	16,6 kN
Síla na jednu pružinu – sek. vypružení (ložený vůz)	P_{2L}	25,8 kN
Stlačení pružiny – sek. vypružení (prázdný vůz)	z_{2p}	48 mm
Stlačení pružiny – sek. vypružení (ložený vůz)	z_{2L}	76 mm
Tuhost jednotlivých pružin sek. vypružení	k_2	339058 N/m
Tuhost vnější pružiny duplexního vypružení	k_{21}	225000 N/m
Tuhost vnější pružiny duplexního vypružení	k_{22}	114058 N/m
Síla na vnější pružinu duplexního vypružení	F_1	17,1 kN
Síla na vnitřní pružinu duplexního vypružení	F_2	8,6 kN

Dovolené napětí při dynamickém namáhání	τ_{2DL}	655 MPa
Napětí vnější pružiny	τ_{21}	613 MPa
Napětí vnitřní pružiny	τ_{22}	647 MPa
Průměr drátu vnější pružiny	d_1	24 mm
Průměr drátu vnitřní pružiny	d_2	16 mm
Střední průměr vnější pružiny	D_1	162 mm
Střední průměr vnější pružiny	D_2	100 mm
Počet činných závitů vnější pružiny	n_{21}	4
Počet činných závitů vnitřní pružiny	n_{22}	6
Volná délka vnější pružiny	H_{21}	156 mm
Volná délka vnitřní pružiny	H_{22}	144,5 mm

Obrázek 12 :Navržené duplexní vypružení

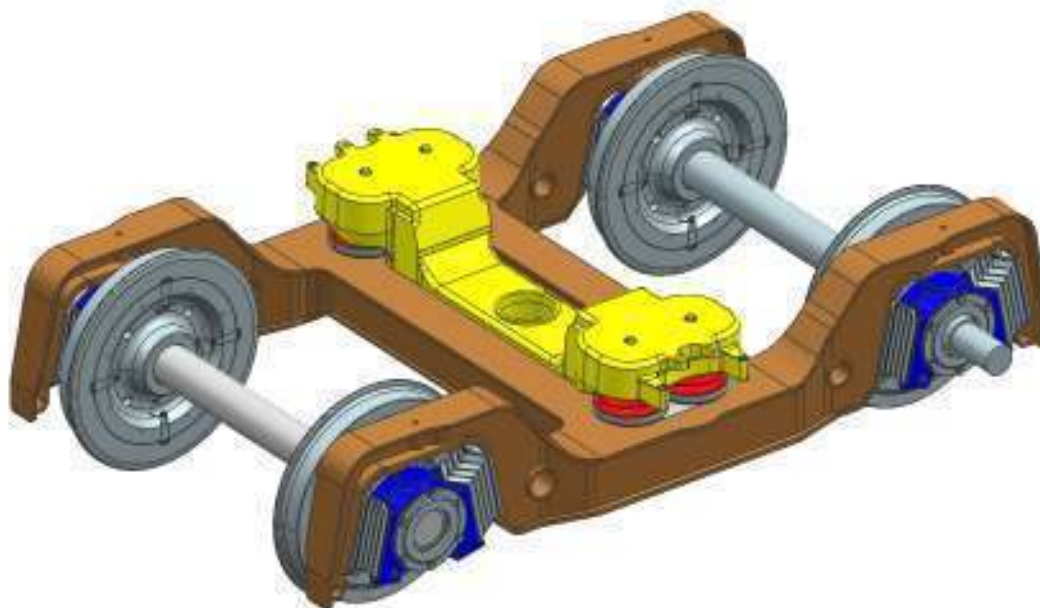

4 Projekční návrh celého podvozku

Jak je možné vidět ve zhotovené rešerši, konstrukce podvozků tramvajových vozidel je velice rozmanitá. Velký podíl na konstrukci podvozku má fakt jestli se jedná o normálně rozchodný podvozek nebo jestli o úzkorozchodný. Výhodou u normálně rozchodného podvozku je dostatek místa mezi koly pro uložení pohonného systému.

Stávající podvozek, který je koncipován tak, že je vypruženo „JHO“ šroubovitými pružinami, není vhodný k přepracování na úzký rozchod. Pro uložení podélného motoru není dostatek zástavbové plochy. Proto zadavatel poskytl jiný rám, který je osazen na již vyráběných tramvajích. Jedná se o otevřený svařovaný vnější rám s rozvorem náprav 1800 mm, kde podélník je upraven pro uložení primárního vypružení megií, v místě příčnicku je podélník ponížěn pro uložení sekundárního vypružení. Rám byl upraven na rozchod 1000 mm a bylo vytvořeno uchycení pohonného systému.

Převzata byla i kolébka a dvojkolí. Jedná se o kolébku která, je použita na normálně rozchodném podvozku. Proto byla kolébka, aby byla kompatibilní s rámem podvozku. V Praxi se kolébky se pevnostně kontrolují na ohyb. Jelikož zkrácením došlo ke zmenšení ohybového namáhání, nebude kolébka pevnostně kontrolována. Ve skutečnosti je kolébka namáhána i příčnými silami, ale ty jsou v poměru s ohybovým napětím zanedbatelné.

Obrázek 13: Zadáný rám

5 Návrh pohonu dvojkolí s podélným motorem, vně rámu, úprava rámu podvozku pro uložení brzdy

Při návrhu pohonu podvozku se vycházelo z několika předpokladů. Jako první byl předpoklad, že pohon bude tvořen podélným motorem vně rámu. Další kritérium bylo navrhnout podvozek co nejužší, aby při průjezdu obloukem nevybočoval ze skříně vozidla. Příklad kdy podvozek vybočuje při průjezdu obloukem je na obrázku 14. Jedná se o tramvaj Flexity Outlook „CityFlex“ od firmy Bombardier, která jezdí po úzkorozchodné trati ve švýcarském Zurichu. Jak je vidět, podvozky jsou opatřeny krycími prvky, aby co nejvíce ladily s designem skříně. Posledním kritériem bylo navrhnout brzdy. Jak bude dále vysvětleno u tohoto typu podvozku nelze použít jinou brzdu než integrovanou na motor.

Obrázek 14: Tramvaj Flexity Outlook [11]

5.1 Volba motoru

Jak již bylo zmíněno, volba motoru byla ovlivněna několika požadavky, to aby byl motor co nejužší a měl integrovanou brzdu. Dále motor musí disponovat dostatečným výkonem pro zajištění dostatečné akcelerace tramvaje. Bohužel získání technických informací a parametrů motorů, které se používají pro pohon tramvají, bylo velmi složité, protože výrobci technické parametry svých produktů nezveřejňují volně k nahlédnutí.

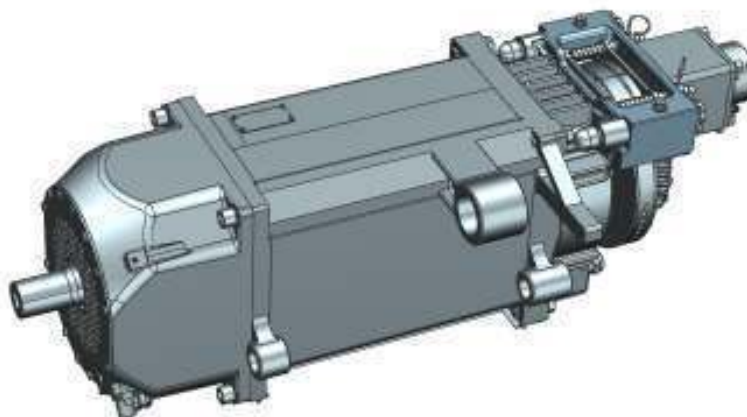
Díky skvělé spolupráci s konzultantem p. ing. Robertem Zemánkem jsem získal technické informace ke dvěma motorům. První z nich byl motor TAM 1004C. Jedná se o 4-pólový, 2-ložiskový, uzavřený motor s kotvou na krátko od firmy Pragoimex. Motor disponuje výkonem 90kW. Druhý motor je od rakouské firmy Traktionssysteme, který disponuje výkonem 80kW.

*Obrázek 15: TAM1004C**Obrázek 16: Motor TSA*

Oba zmíněné motory lze osadit integrovanou kotoučovou brzdou. Jelikož jedním z požadavků bylo použít motor co nejužší, aby co nejméně ovlivňoval celkovou šířku podvozku, byl zvolen motor TSA. Jeho rozměry a výkon plně vyhovují našemu zadání.

5.2 Uložení motoru na rám

Volba uložení motoru se odvíjí od umístění motoru na rámu. Na obrázku 16 je vidět uložení motoru na upínací desku. Mezi čely statoru jsou navařeny dva plné materiály obdélníkového průřezu s otvory se závity. Toto uložení se používá u normálně rozchodných tramvají kde motor je uložen na příčnicku rámu. V našem případě je motor uložen na podélníku, kde v jeho středu dochází ke značnému průhybu. Proto uložení motoru na upínací desku není v okolí tohoto místa možné z důvodu poškození rámu vlivem kumulace napětí. Proto byl motor uložen na třech čepích. Dva spodní jsou uloženy přesně do měděných vložek a horní čep je uložen pružně ve válcovém silentbloku. Stator motoru byl vyztužen přidáním materiálu mezi přední a zadní čelo statoru. Tím bylo možno zvolit stávající umístění horního čepu. Pružné uložení horního čepu bylo zvoleno z důvodu omezení přenosu vibrací z rámu na motor a opačně. Čepové uložení bylo spočítáno na otlacení a stříh. Jednotlivé výpočty všech čepů jsou přiloženy v příloze 6.

Obrázek 17: Motor TSA s předělanými úchyty

5.3 Návrh konzoly kolejnicové brzdy

Kolejnicovou brzdou musí být osazena všechna železniční vozidla pohybující se rychlostí větší než 140 km/h a také vozidla městské kolejové dopravy. Kolejnicová brzda patří do skupiny neadhezních brzd, její výkonnost není limitována adhezními poměry mezi koly a kolejnicemi. Brzdící účinek je vyvolán magnetickým polem, které zajistí silový styk brzdy s kolejí. Proto musí být brzda uložena v určité výšce, cca 1 cm nad temenem kolejnice. Tato výška musí být během provozu zachována. Z toho důvodu je konzola kolejnicové brzdy upevněna na ložiskovém domku a tím dochází k dodržení požadované vzdálenosti. [12]

Obrázek 18: Konzola kolejové brzdy

6 Konstrukce převodových skříní

Před samotným návrhem převodové skříně byl proveden průzkum používaných převodových skříní, které se používají u pohonných systémů uložených vně rámu. Převodové skříně u normálně rozchodných vozidel jsou konstrukčně odlišné z důvodu uložení mezi koly podvozku. Převodová skříň přenáší krouticí moment od motoru na dvojkolí. V případě pohonného systému vně rámu musí změnit tok krouticího momentu z podélného směru na příčný. Z tohoto důvodu se vždy u těchto převodovek vyskytuje kuželové soukolí. Převodové skříně se vyrábějí jednostupňové i dvoustupňové. Velkou roli v konstrukci převodové skříně hraje to, jaký bude použit rozměr kol a pro jaký trh bude podvozek konstruován. Průjezdni profily tramvajových tratí byly u jednotlivých provozovatelů vyvíjeny odděleně, takže se vyskytuje několik různých průjezdních průřezů a z nich plynou i jiné linie vtažného obrysu. Samotné převodové skříně se konstrukčně odlišují. Používají se pevně spojené s motorem nebo oddělené nalisované na nápravě. Příklad převodové skříně pevně spojené s motorem je na obrázku 19.

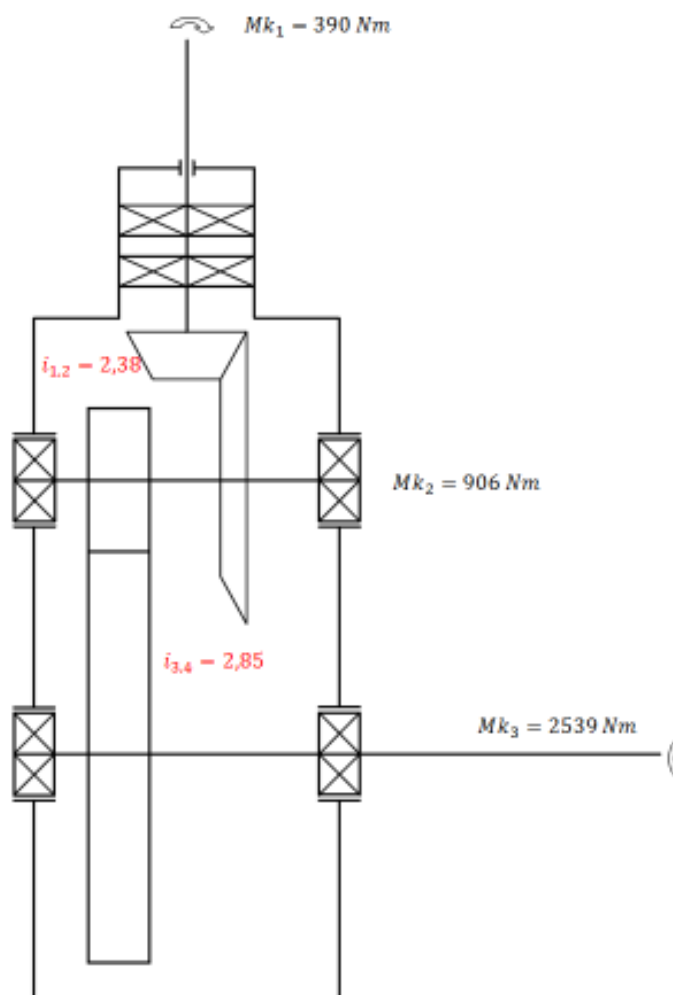
Obrázek 19: Převodová skříň pevně spojená s motorem[13]

U varianty převodovky pevně spojené s motorem je třeba zajistit přenos krouticího momentu z převodovky na pohybující se nápravu. Náprava je pružně uložena v primárním vypružení. Pro přenos krouticího momentu se používá spojka s pryžokovovými klínovým segmenty. U převodovek nalisovaných na nápravě se přenos zajišťuje pružným elementem a to kloubovým hřídelem nebo zubovou spojkou. Převodovky pevně spojené s motorem jsou uloženy pevně na rám. Uložení bývá pomocí čepových spojení, kde alespoň jedno čepové spojení je vypruženo pryžovým silentblokem k omezení přenosu vibrací z převodovky na rám a opačně. Nalisované převodovky jsou upevněny na rám pomocí tzv. závěsky. Závěska zachycuje reakční síly od ozubení, které působí na obal převodovky a tím jí udržuje v horizontální poloze. Uložení převodovky v závěsce musí být dostatečně pružné jelikož převodovka kopíruje pohyby nápravy.

6.1 Návrh převodové skříně

Výběr varianty převodovky se odvíjí od použitého motoru TSA jehož konstrukce nedovoluje použít pevně spojenou převodovou skříň. Proto byla vybrána převodovka nalisovaná na nápravě. Výhodou této varianty jsou menší nevypružené hmoty.

Prvotní myšlenka při návrhu převodové skříně byla taková, že bude použita jednostupňová převodová skříň. Po rozpracování návrhu bylo zjištěno, že takováto převodová skříň nevyhovuje. Převodová skříň zasahovala do průjezdního profilu, to bylo způsobeno příliš velkým průměrem talířového kola. Proto byla navržena dvoustupňová převodová skříň, kde primární soukolí je kuželové a sekundární čelní válcové se šikmými zuby. Celkový převodový poměr je 6,8. Tento převodový poměr byl navržen tak, aby přepravní rychlost tramvaje byla 60km/h.

Obrázek 20: Schéma navržené převodové skříně

6.2 Návrh ozubených kol

Návrh a výpočet ozubených kol byl proveden v programu Autodesk Inventor 2011. Ozubená kola byla navržena dle normy ČSN 01 4686. Návrh kol byl proveden s ohledem na součinitel bezpečnosti v dotyku. Kde minimální hodnota byla stanovena na 1,4. Podrobný výpočet ozubení je v příloze 1.

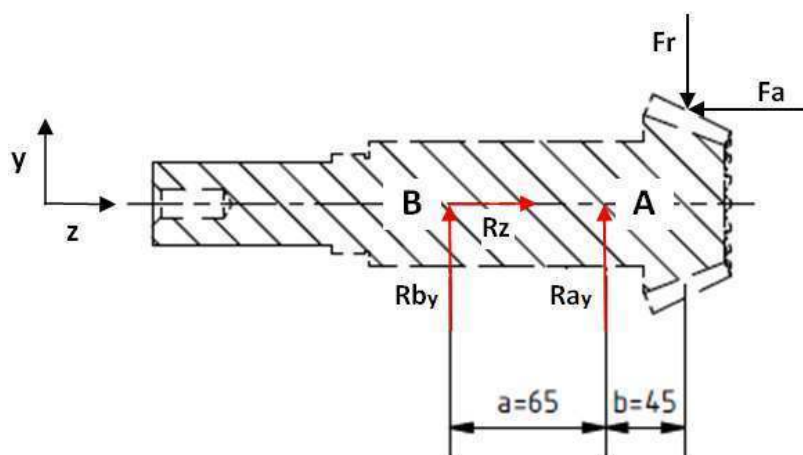
Tabulka 3: Parametry ozubení

Počet zubů na psatorku	z_1	18
Počet zubů na talířovém kole	z_2	43
Počet zubů válcového pastorku	z_3	21
Počet zubu válcového kola 2	z_4	60
Úhel sklonu zubů sekundárního ozubení	β	20°

6.3 Výpočet reakcí v ložiskách

Po návrhu ozubených kol byly zjištěny síly působící v ozubených soukolích a byl proveden výpočet reakcí a návrh ložisek a hřídelí.

6.3.1 Výpočet reakcí na kuželovém pastorku

Obrázek 21: Působící síly na pastorku v rovině „YZ“

Výpočet reakčních sil v rovině „YZ“

Součet momentů k bodu A, kde r_1 je vnější roztečný poloměr pastorku

$$\sum M_{iA} = 0, \quad R_{by} \cdot a + Fr \cdot b - Fa \cdot r_1 = 0 \quad (31)$$

Z rovnice (31) vyjádříme reakci R_{by}

$$R_{by} = \frac{Fa \cdot r_1 - Fr \cdot b}{a} \quad (32)$$

Součet sil ve směru Y

$$\sum F_{iy} = 0, \quad R_{by} + R_{ay} - Fr = 0 \quad (33)$$

Vyjádření reakce R_{ay} z rovnice (33)

$$R_{ay} = Fr - R_{by} \quad (34)$$

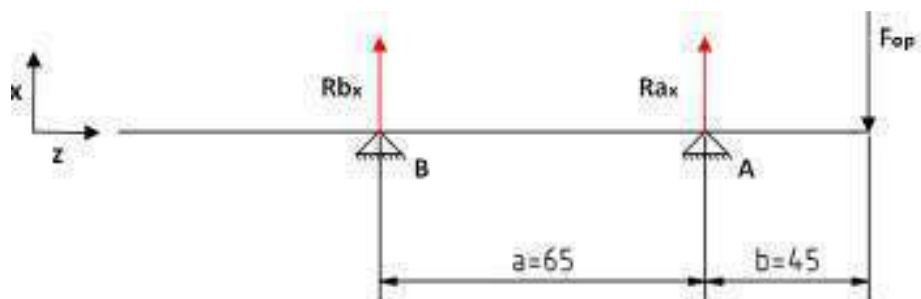
Součet sil ve směru Z

$$\sum F_{iz} = 0, \quad R_z - Fa = 0 \quad (35)$$

Pro reakci R_z platí

$$R_z = Fa \quad (36)$$

Výpočet reakčních sil v rovině „XZ“

Obrázek 22: Působící síly na pastorku v rovině „XZ“

Suma působících sil ve směru X

$$\sum F_{ix} = 0, \quad R_{ax} + R_{bx} - F_{op} = 0 \quad (37)$$

Z rovnice (34) vyjádříme reakci R_{ax}

$$R_{ax} = F_{op} - R_{bx} \quad (38)$$

Součet momentů k bodu B

$$\sum M_{iB} = 0, \quad R_{ax} \cdot a - F_{op} \cdot (a + b) = 0 \quad (39)$$

Reakci R_{ax} vyjádříme z rovnice (39)

$$R_{ax} = \frac{F_{op} \cdot (a + b)}{a} \quad (40)$$

Výsledné reakce R_a a R_b

$$R_a = \sqrt{R_{ax}^2 + R_{ay}^2} \quad R_b = \sqrt{R_{bx}^2 + R_{by}^2} \quad (41)$$

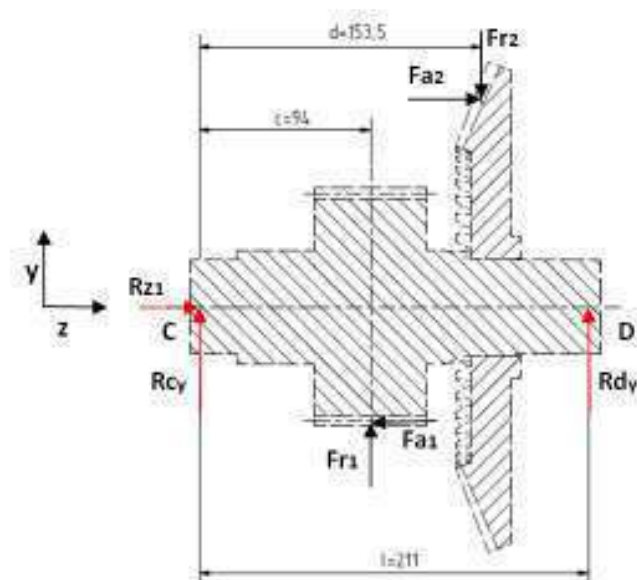
Tabulka 4: Síly působící na pastorku

Axiální síla	Fa	1216 N
Radiální síla	Fr	2906,3 N

Obvodová síla	F_{Op}	8650,5 N
Axiální reakce	R_z	1216 N
Reakce v místě A	R_a	15200,4 N
Reakce v místě B	R_b	6084,4 N

6.3.2 Výpočet reakcí na předlokové hřídeli

Obrázek 23: Působící síly na předlokové hřídeli v rovině „YZ“

Výpočet reakčních sil v rovině „YZ“

Součet momentů k bodu A, kde r_2 je roztečný poloměr talířového kola a r_3 roztečný poloměr válcového pastorku

$$\sum M_{iC} = 0, \quad R_{dy} \cdot l - F_{a2} \cdot r_2 - F_{r2} \cdot d + F_{r1} \cdot c - F_{a1} \cdot r_3 = 0 \quad (42)$$

Z rovnice (42) vyjádříme R_{dy}

$$R_{dy} = \frac{F_{a2} \cdot r_2 + F_{r2} \cdot d - F_{r1} \cdot c + F_{a1} \cdot r_3}{l} \quad (43)$$

Součet momentů k místě D

$$\sum M_{iD} = 0, \quad R_{cy} \cdot l + F_{a1} \cdot r_3 + F_{r1} \cdot (l - c) - F_{r2}(l - d) \cdot c + F_{a2} \cdot r_2 = 0 \quad (44)$$

Z rovnice (44) vyjádříme R_{cy}

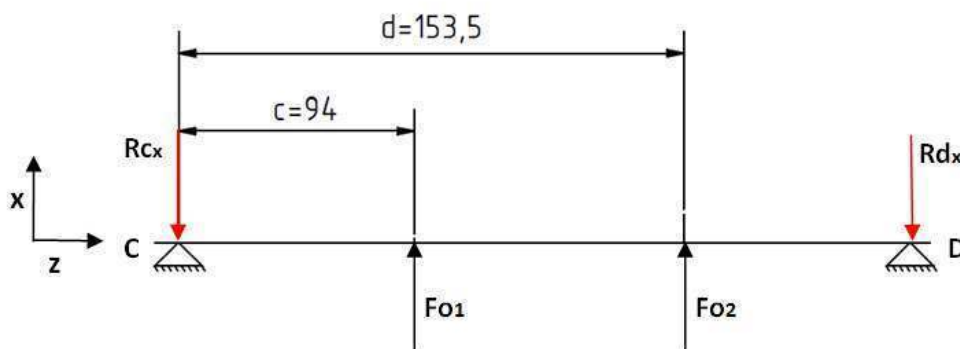
$$R_{cy} = \frac{F_{r2} \cdot (l - d) - F_{a1} \cdot r_3 - F_{r1} \cdot (l - c) + F_{a2} \cdot r_2}{l} \quad (45)$$

Součet sil ve směru Z

$$\sum F_{iZ} = 0, \quad R_{Z1} - F_{a1} + F_{a2} = 0 \quad (46)$$

Pro axiální reakci R_{Z1} platí

$$R_{Z1} = F_{a1} - F_{a2} \quad (47)$$

Obrázek 24: Působící síly na předlohové hřídeli v rovině „XZ“

Výpočet reakčních sil v rovině „XZ“

Součet momentů k bodu C

$$\sum M_{iC} = 0, \quad R_{d_x} \cdot l - F_{o2} \cdot d - F_{o1} \cdot c = 0 \quad (48)$$

Z rovnice (48) vyjádříme R_{d_x}

$$R_{d_x} = \frac{F_{o2} \cdot d + F_{o1} \cdot c}{l} \quad (49)$$

Součet sil ve směru X

$$\sum F_{i_x} = 0, \quad R_{c_x} + R_{d_x} - F_{o2} - F_{o1} = 0 \quad (50)$$

Pro R_{c_x} platí

$$R_{c_x} = F_{o2} + F_{o1} - R_{d_x} \quad (51)$$

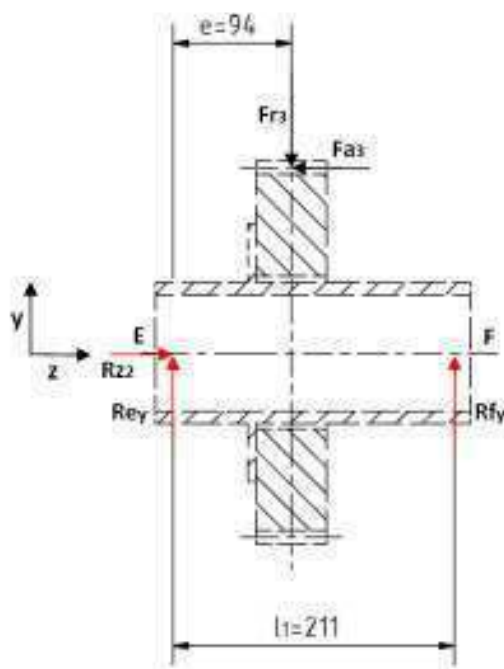
Výsledné reakce R_c a R_d

$$R_c = \sqrt{R_{c_x}^2 + R_{c_y}^2} \quad R_d = \sqrt{R_{d_x}^2 + R_{d_y}^2} \quad (52)$$

Tabulka 5: Síly působící na předlohové hřídeli

Axiální síla na pastorku	Fa_1	5908,2 N
Radiální síla na pastorku	Fr_1	6288,2 N
Obvodová síla na pastorku	Fo_1	16232 N
Axiální síla na talířovém kole	Fa_2	2906 N
Radiální síla na talířovém kole	Fr_2	1216 N
Obvodová síla na talířovém kole	Fo_2	8656 N
Axiální reakce	Rz_1	3002 N
Reakce v místě C	Rc	13065 N
Reakce v místě D	Rd	13578 N

6.3.3 Výpočet reakcí na výstupní hřídeli

Obrázek 25: Síly působící na výstupní hřídeli v rovině „YZ“

Výpočet reakčních sil v rovině „YZ“

Součet momentů k bodu E

$$\sum Mi_E = 0, \quad Rf_y \cdot l_1 - Fr_3 \cdot e + Fa_3 \cdot r_4 = 0 \quad (53)$$

Z rovnice (53) vyjádříme Rf_y

$$Rf_y = \frac{Fr_3 \cdot e - Fa_3 \cdot r_4}{l_1} \quad (54)$$

Součet momentů k bodu F

$$\sum Mi_F = 0, \quad Re_y \cdot l_1 - Fr_3 \cdot (l_1 - e) - Fa_3 \cdot r_4 = 0 \quad (55)$$

Pro Re_y platí

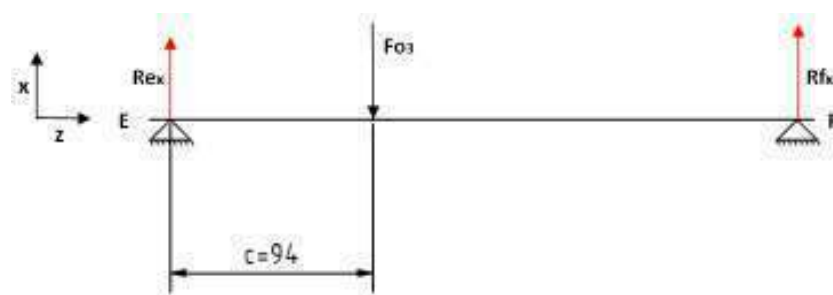
$$Re_y = \frac{Fr_3 \cdot (l_1 - e) + Fa_3 \cdot r_4}{l_1} \quad (56)$$

Součet sil působících ve směru Z

$$\sum F_{iZ} = 0, \quad Rz_2 - Fa_3 = 0 \quad (57)$$

Pro Rz_2 Platí

$$Rz_2 = Fa_3 \quad (58)$$

Obrázek 26: Síly působící na výstupní hřídeli v rovině „XZ“

Výpočet reakčních sil v rovině „XZ“

Součet momentů k bodu E

$$\sum Mi_E = 0, \quad Rf_x \cdot l_1 + Fo_3 \cdot e = 0 \quad (59)$$

Pro Rf_x platí

$$Rf_x = \frac{Fo_3 \cdot e}{l_1} \quad (60)$$

Součet sil působících ve směru X

$$\sum F_{iX} = 0, \quad Re_x - Fo_3 + Rf_x = 0 \quad (61)$$

Z rovnice (61) vyjádříme Re_x

$$Re_x = Fo_3 - Rf_x \quad (62)$$

Výsledné reakce Re a Rf

$$Re = \sqrt{Re_x^2 + Re_y^2} \quad Rf = \sqrt{Rf_x^2 + Rf_y^2} \quad (63)$$

Tabulka 6: Síly působící na výstupní hřídeli

Axiální síla	Fa_3	5908,2 N
Radiální síla	Fr_3	5908,2 N
Obvodová síla	Fo_3	16232 N

Axiální reakce	Rz_2	5908,2 N
Reakce v místě E	Re	12025,3 N
Reakce v místě F	Rf	7438,5 N

6.4 Návrh kontrola ložisek

Vzhledem k tomu, že je v převodové skříní použito kuželové soukolí a čelní válcové se šikmými zuby, je zapotřebí použít ložiska, která jsou schopna přenášet jak radiální tak axiální zatížení. Z tohoto důvodu byly navrženy kuželíková ložiska, která odpovídají zadaným požadavkům.

6.4.1 Návrh ložisek na kuželovém pastorku

Tabulka 7: Parametry ložisek na pastorku

Ložisko název/typ	-	SKF T7FC 070
Vnitřní průměr	d	70 mm
Vnější průměr	D	140 mm
Dynamická únosnost	C	204 kN
Výpočtový součinitel	e	0,88
Požadovaná životnost	L_{hod}	30000 hod

Poměr axiální a radiální síly pro zjištění výpočtového koeficientu

$$\frac{F_a}{F_r} \leq e \quad (64)$$

$$\frac{1216}{15200,4} \leq e \quad (65)$$

$$0,079 < 0,88 \quad (66)$$

Ekvivalentní zatížení ložiska

$$P = F_r \quad (67)$$

Vzorec pro výpočet životnosti ložiska

$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot n} \left(\frac{C}{P} \right)^p \quad (68)$$

Dosazení do vzorce (68)

$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot 1972} \left(\frac{204000}{15200,4} \right)^{\frac{10}{3}} = 48555 \text{ hod} \quad (69)$$

6.4.2 Návrh ložisek na předlokové hřídeli

Tabulka 8: Parametry ložisek na předlokové hřídeli

Ložisko název/typ	-	SKF JM205149
Vnitřní průměr	d	50 mm
Vnější průměr	D	90 mm
Dynamická únosnost	C	122 kN
Výpočtový součinitel	e	0,43
Požadovaná životnost	L_{hod}	30000 hod

Poměr axiální a radiální síly pro zjištění výpočtového koeficientu

$$\frac{F_a}{F_r} \leq e \quad (70)$$

$$\frac{3002}{13585,8} \leq e \quad (71)$$

$$0,22 \leq 0,43 \quad (72)$$

Ekvivalentní zatížení ložiska

$$P = F_r \quad (73)$$

Vzorec pro výpočet životnosti ložiska

$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot n} \left(\frac{C}{P} \right)^p \quad (74)$$

Dosazení do vzorce (74)

$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot 825} \left(\frac{122000}{13585,8} \right)^{\frac{10}{3}} = 30413 \text{ hod} \quad (75)$$

6.4.3 Návrh ložisek na výstupní hřídeli

Tabulka 9: Parametry ložisek na výstupní hřídeli

Ložisko název/typ	-	SKF 32926
Vnitřní průměr	d	130 mm
Vnější průměr	D	180 mm
Dynamická únosnost	C	198 kN
Výpočtový součinitel	e	0,33
Výpočtový součinitel	Y	1,8
Požadovaná životnost	L_{hod}	30000 hod

Poměr axiální a radiální síly pro zjištění výpočtového koeficientu

$$\frac{F_a}{F_r} \leq e \quad (76)$$

Dosazení do vzorce (76)

$$\frac{5908}{12026} \leq e \quad (77)$$

Skutečný ekvivalent vyšel větší než zadaný

$$0,49 > 0,33 \quad (78)$$

Vztah pro ekvivalentní zatížení ložiska

$$P = 0,4 \cdot F_r + Y \cdot F_a \quad (79)$$

Dosazení do vztahu (79)

$$P = 0,4 \cdot 12026 + 1,8 \cdot 5908 = 15444,8 \quad (80)$$

Vzorec pro výpočet životnosti ložiska

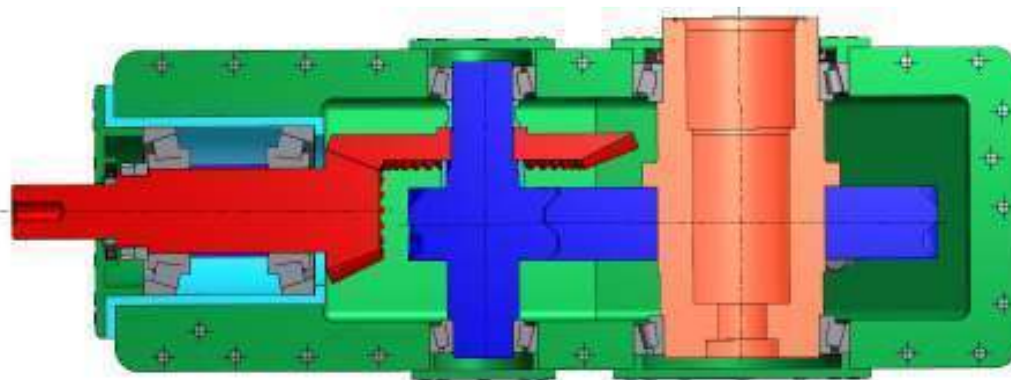
$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot n} \left(\frac{C}{P} \right)^p \quad (81)$$

Dosazení do vztahu (82)

$$L_{hod} = \frac{10^6}{60 \cdot 288} \left(\frac{198000}{15444,8} \right)^{\frac{10}{3}} = 285364 \text{hod} \quad (82)$$

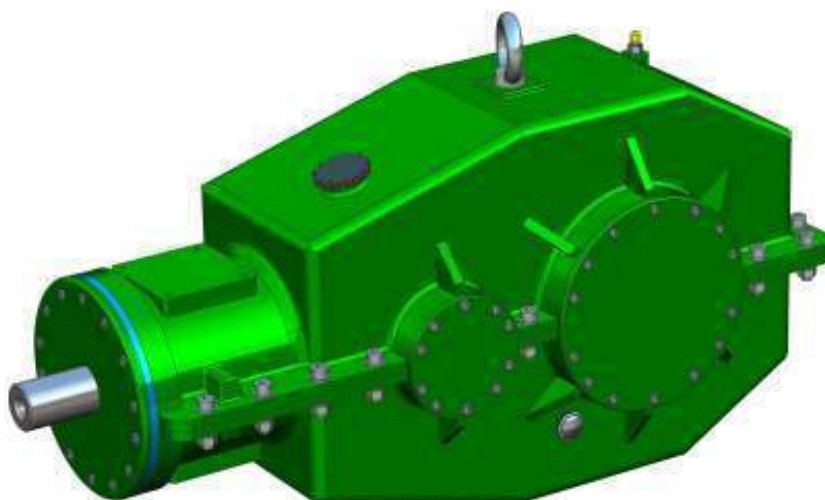
6.5 Převodová skříň

Byla navržena převodová skříň s jednoduchou horizontální dělicí rovinou. Obal převodové skříně byl navržen z lité oceli o tloušťce stěny 8 mm. Kuželový pastorek je vložen do domečku, kde je uložen v kuželíkových ložiskách. Předlohová hřídel je tvořena válcovým pastorkem. Talířové kolo primárního soukolí je spojeno s předlohovou hřídelí rovnobokým drážkováním. Poloha kola je vymezena distančními podložkami. Ozubené kolo sekundárního soukolí je nalisováno na dutou výstupní hřídel. Celá převodová skříň je nalisována na nápravě a proti axiálnímu posuvu zajištěna šroubem. Vstup a výstup převodové skříně je utěsněn břitovými těsněními. Jednotlivé hřídele byly navrženy a zkontrolovány v softwaru Autodesk Inventor. Obal převodové skříně byl zkontrolován metodou MKP. Převodová skříň byla osazena olejoznakem a odvodušňovacím ventilem a samozřejmě nalévacím hrdlem a výpustním otvorem.

Obrázek 27: Řez převodovky v dělicí rovině

Pro spojení obou polovin skříně jsou byly použity šrouby M10x40 ISO 4762. Víčka jsou zajištěny šrouby M6x20 ISO 4762.

Obrázek 28: Navržená převodová skříň

6.5.1 Výpočet nalisování převodové skříně na nápravu

Nalisované spoje se používají tam kde, je potřeba přenést velké kroutící momenty, jaké jsou při střídavém nebo rázovém namáhání, což je náš případ. Tyto spoje jsou jednoduché, hospodárné a používají se tam, kde je předpoklad že spoj se nebude rozebírat nebo jen velmi zřídka. Spoj byl vypočítán analyticky i v softwaru MITCalc. [14]

Tabulka 10: Parametry nalisovaného spoje převodové skříně

Kroutící moment	M_k	2539,3 Nm
Modul pružnosti v tahu	E	$2,1 \cdot 10^5$ MPa
Délka lisovaného spoje	l	0,1 m
Vnější průměr náboje	d_2	135 mm
Průměr hřídele	d_1	80 mm
Součinitel tření	f	0,1
Bezpečnost spoje	K	2,5

Výpočet minimálního tlaku ve stykové ploše spoje

$$P_{min} = \frac{2 \cdot K \cdot M_k}{\pi \cdot d_1^2 \cdot f} \quad (83)$$

Dosazení do vzorce

$$P_{min} = \frac{2 \cdot 2,5 \cdot 2539,3}{\pi \cdot 0,08^2 \cdot 0,1 \cdot 0,1} = 63,1 \text{ MPa} \quad (84)$$

Výpočtová konstanta C

$$C = \frac{d_2^2 + d_1^2}{d_2^2 - d_1^2} \quad (85)$$

$$C = \frac{0,135^2 + 0,08^2}{0,135^2 - 0,08^2} = 2,08 \quad (86)$$

Výpočet minimálního potřebného přesahu

$$d_{min} = \frac{P_{min} \cdot d_1}{E} (C + 1) \quad (87)$$

$$d_{min} = \frac{63,1 \cdot 10^6 \cdot 0,08}{2,1 \cdot 10^{11}} (2,08 + 1) = 7,403 \cdot 10^{-5} m \rightarrow 0,074 mm \quad (88)$$

Minimální přesah vyšel v softwaru vyšší a to 0,105mm. Je to dáno tím, že v analytickém výpočtu je zahrnut pouze součinitel bezpečnosti spoje. V softwarovém výpočtu je uvažováno daleko více parametrů, jako například charakter provozu atd. Výpočet v softwaru je přiložen v příloze 5.

6.5.2 Výpočet nalisování kola na dutou hřídel

Výpočet byl opět proveden jak analyticky, tak v softwaru a výsledky byly porovnány. Došlo opět k odchylce a to ze stejného důvodu, jako při předchozím výpočtu.

Tabulka 11: Parametry nalisovaného spoje ozubeného kola

Krouticí moment	M_k	2539,3 Nm
Modul pružnosti v tahu	E	$2,1 \cdot 10^5$ MPa
Délka lisovaného spoje	l	60 mm
Vnitřní průměr hřídele	d_1	80 mm
Vnější průměr hřídele	d_2	140 mm
Vnější průměr náboje	d_3	320 mm
Součinitel tření	f	0,1
Bezpečnost spoje	K	2,5

Výpočet minimálního tlaku ve stykové ploše

$$P_{min} = \frac{2 \cdot K \cdot M_k}{\pi \cdot d_1^2 \cdot l \cdot f} \quad (89)$$

$$P_{min} = \frac{2 \cdot 2,5 \cdot 2539,3}{\pi \cdot 0,14^2 \cdot 0,06 \cdot 0,1} = 34,3 MPa \quad (90)$$

Výpočtová konstanta C_1

$$C_1 = \frac{d_2}{d_1} \quad (91)$$

Výpočtová konstanta C_2

$$C_2 = \frac{d_3}{d_2} \quad (92)$$

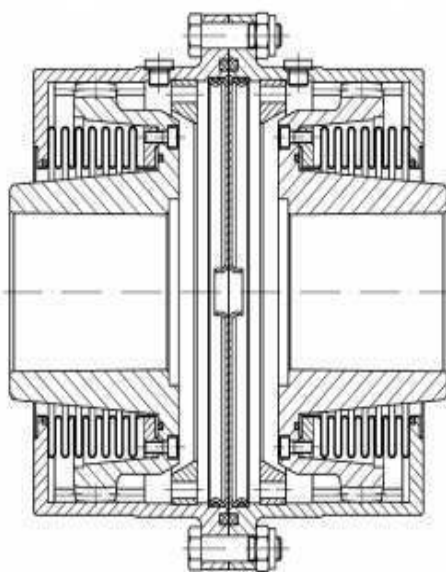
$$d_{min} = \frac{P_{min} \cdot d_2}{E} (C_1 + C_2) \quad (93)$$

$$d_{min} = \frac{34,3 \cdot 10^6 \cdot 0,14}{2,1 \cdot 10^{11}} (1,75 + 2,28) = 9,2 \cdot 10^{-5} m \rightarrow 0,092 mm \quad (94)$$

6.6 Přenos krouticího momentu z motoru na převodovku

Použitím nalisované skříně na nápravu je zapotřebí mezi motor a převodovku vložit pružný element pro přenos krouticího momentu. Tento pružný element musí zajistit přenos krouticího momentu při mimoososti hřídelí vyvolané pružením primárního vypružení.

Pro přenos krouticího momentu byla zvolena zubová spojka od německé firmy KWD (Kupplungswerk Dresden). Tato zubová spojka se vyznačuje tím, že vyrovnává celkovou nesouosost až do 3°.

Obrázek 29: Spojka KWD v řezu [15]

6.7 Konstrukce závěsky

Závěska byla navržena ve tvaru připomínající písmeno C. Jak již bylo zmíněno, závěska zachycuje reakční síly od ozubení, které působí na obal převodovky a tím jí udržuje v horizontální poloze. Mezi závěskou jsou vloženy pružné elementy, které zachycují natočení převodové skříně vlivem vypružení nápravy.

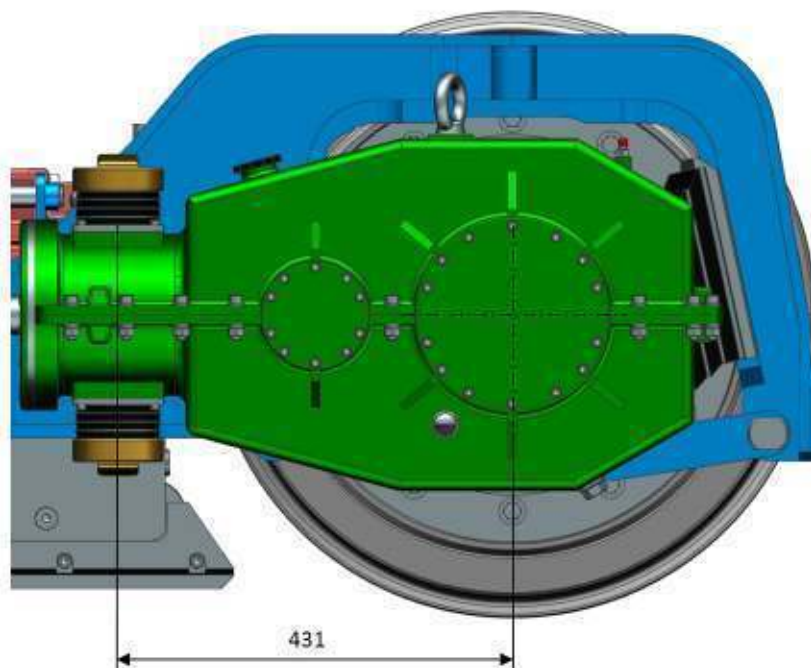
Jako pružné prvky byly zvoleny válcové pryžokovové segmenty, které tvarově do sebe zapadají. Díky tomu lze složit pryžokovový silentblok o různé tuhosti. V našem případě byly použity 4 pryžokovové segmenty z každé strany převodovky.

Obrázek 30: Řez závěskou

Obrázek 31: Navržená závěska

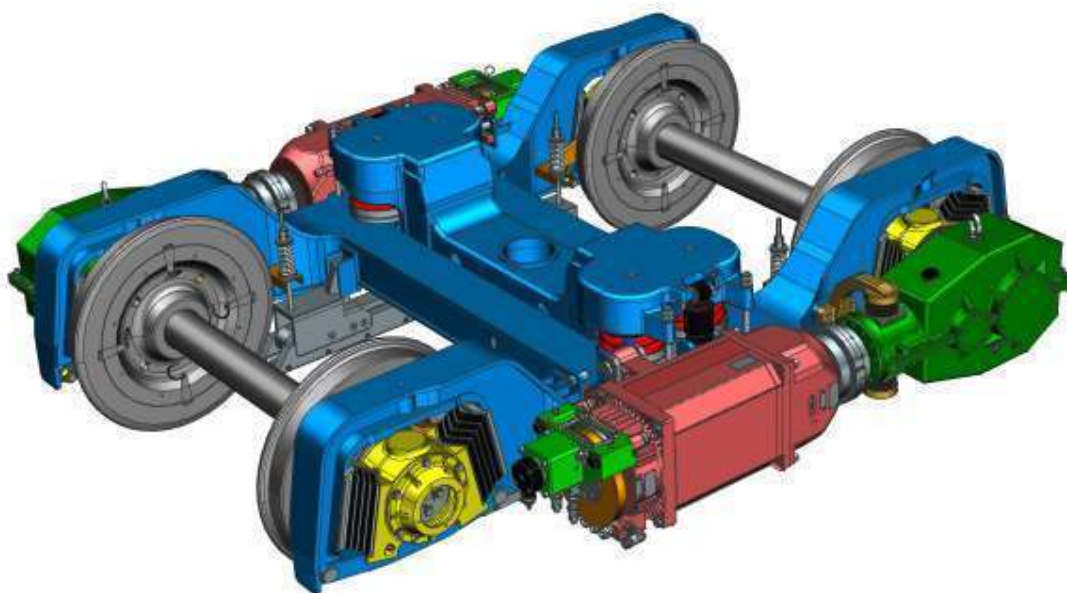
Umístění závěsky bylo navrženo tak, aby při vypružení nápravy nevznikla mimoosost větší než dokáže přenést navržená zubová spojka. Proto byla závěska uložena ve vzdálenosti 431 mm od osy nápravy. Tím je zajištěno, že při maximálním vypružení primárního vypružení dojde k mimoososti $2,6^\circ$, což je v rozsahu zubové spojky.

Obrázek 32: Vzdálenost závěsky

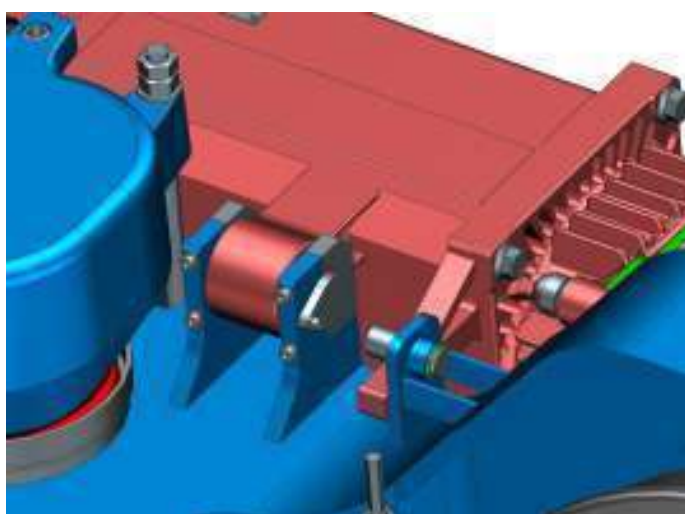
7 Vlastní podvozek

Všechny navrhnuté a vypočítané komponenty byly aplikovány na navržený podvozek. Při návrhu byl brán ohled nejen na provozní funkčnost, ale i na údržbu podvozku. V praxi často dochází ke korozi stykových ploch čepových spojů a poté jdou tyto spoje jen velmi obtížně demontovat. Proto bylo sedlo horního čepu nesoucí motor rozděleno na dvě poloviny podle vertikální osy a je spojeno čtyřmi šrouby. V případě potřeby demontáže se nemusí čepový spoj obtížně rozlisovávat.

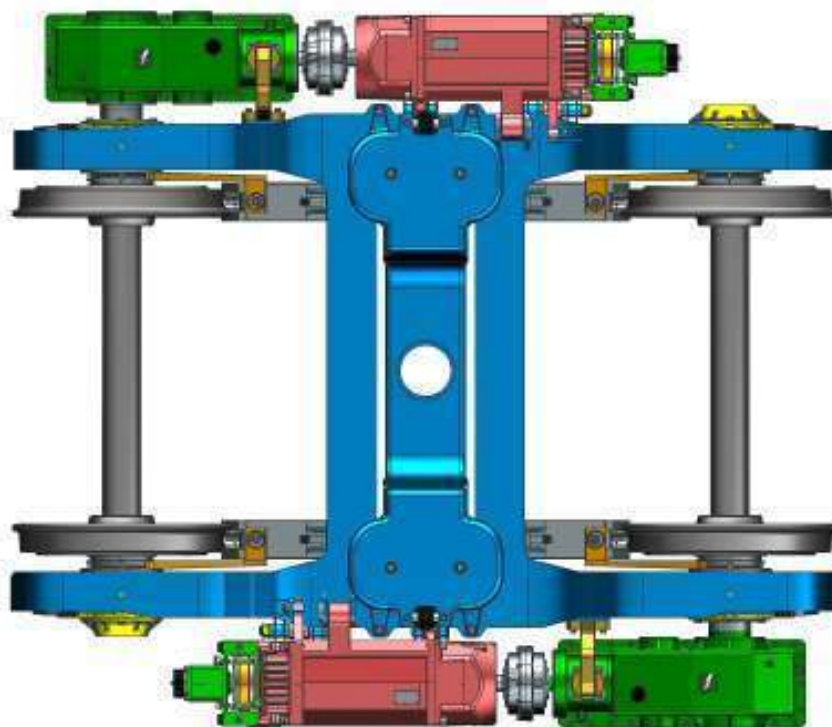
Obrázek 33: Navržený podvozek

Jelikož motor je držen v horní části pouze tímto čepem musel být vytvořen tvarový spoj, který v případě uvolnění nebo vytržení šroubů zamezí odklopení motoru od rámu podvozku. Tvarový spoj je zobrazen na obrázku 34.

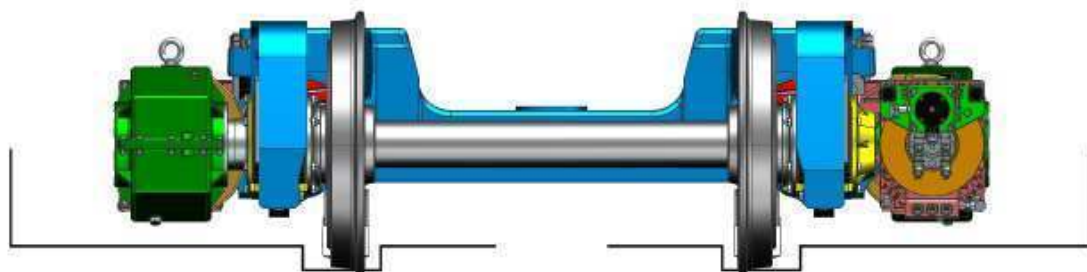
Obrázek 34: Detail horního čepu motoru

Při návrhu byla snaha minimalizovat šířku podvozku, aby podvozek při průjezdu obloukem nevybočoval ze skříně. Na úzkorozchodných tratích se často používá skříně o šířce 2300 mm. Navržený podvozek má celkovou šířku 2186 mm a tedy nesplňuje požadavek o vybočování. V některých případech se používá skříně o šířce 2480 mm. Důkazem toho je tramvaj Škoda 30T (ForCity Plus), která je provozována na úzkorozchodné trati v Bratislavě. Teoreticky lze říci že v kombinaci se skříní o rozměru 2480 mm by podvozek nevybočoval. Pro ověření by musela být známa konstrukce skříně a mnoho dalších informací což je nad rámec této práce.

Obrázek 35: Navržený podvozek - pohled shora

Na obrázku 36 je zobrazena vtažná linie tramvajového vozidla pro úzkorozchodnou trat dána normou ČSN 28 0318:1994.

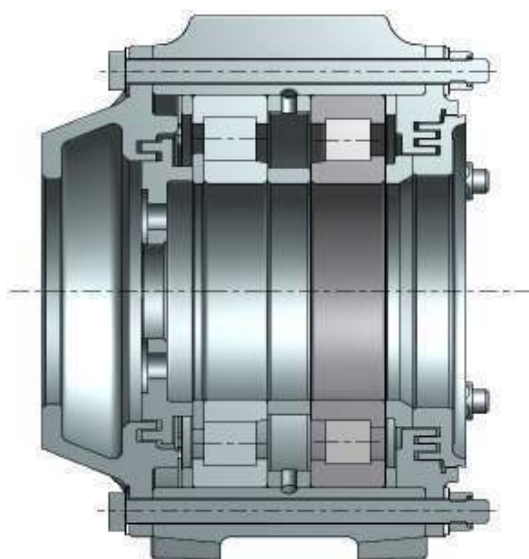
Obrázek 36: Pohled zepředu v kombinaci se vtažnou linií

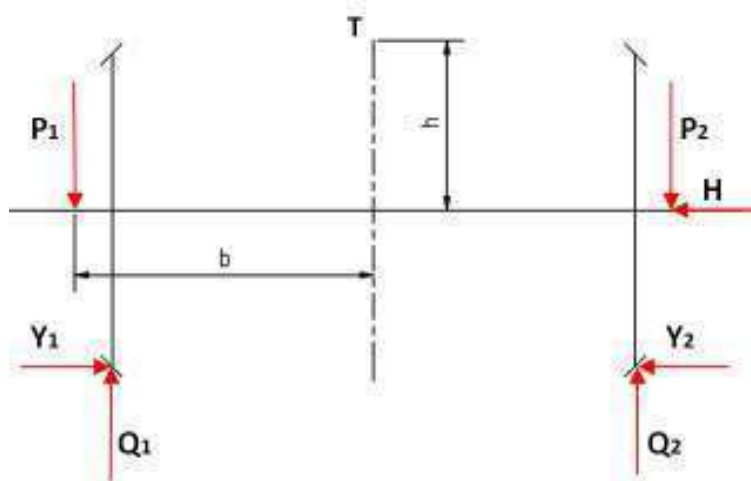
Obrázek 37: Rám podvozku

7.1 Kontrola nápravových ložisek

Jako poslední byla provedena kontrola nápravových ložisek. Ložiskový domek je osazen dvěma ložisky od firmy SKF. Konkrétně se jedná o válečková jednosměrně axiálně zatížitelná ložiska typu NUP a NJ. Obě ložiska disponují stejnou dynamickou únosností. Zjištění působících sil bylo zjištěno z pevnostního výpočtu pro hnací nápravy dle normy ČSN EN 13104.

Obrázek 38: Řez ložiskovým domkem

Obrázek 39: Síly spojené s hmotností v pohybu působící na nápravu

Tabulka 12: Vstupní hodnoty pro výpočet sil působících na nápravu

Hmotnost ložiskového domku	m_l	50 kg
Hmotnost převodové skříně	m_p	250 kg
Hmotnost dvojkolí	m_{dv}	700 kg
Hmotnost plně loženého vozu	m_L	38800 kg
Vzdálenost ložiskového domku	b	0,682 m
Výška těžiště vozu	h	0,6 m

Vztah pro výpočet hmotnosti neodpružených částí na nápravě

$$m_2 = m_{dv} + 2 \cdot m_l + m_p \quad (95)$$

Pro výpočet referenční hmotnosti platí

$$m_1 = \frac{m_L}{i} - m_2 \quad (96)$$

Reakce v ložiskovém domku 1

$$P_1 = \left(0,625 + 0,0875 \cdot \frac{h}{b}\right) \cdot m_1 \cdot g \quad (97)$$

Reakce v ložiskovém domku 2

$$P_2 = \left(0,625 - 0,0875 \cdot \frac{h}{b}\right) \cdot m_1 \cdot g \quad (98)$$

Příčná síla na kole 1

$$Y_1 = 0,35 \cdot m_1 \cdot g \quad (99)$$

Příčná síla na kole 2

$$Y_2 = 0,175 \cdot m_1 \cdot g \quad (100)$$

Celková příčná síla

$$Y = Y_1 - Y_2 \quad (101)$$

Tabulka 13: Výstupní hodnoty výpočtu sil působících na nápravu

Hmotnost neodpružených částí na nápravě	m_2	1050 kg
Hmotnost převodové skříně	m_1	5416 kg
Síla v ložiskovém domku 1	P_1	37296,8 N
Síla v ložiskovém domku 2	P_2	29116,8 N
Celková příčná síla	Y	9297 N

Výpočet obvodu kola, kde $D = 610\text{mm}$

$$O = \pi \cdot D \quad (102)$$

Výpočet otáček ložiska pro zadanou ujetou vzdálenost

$$n = \frac{L_{\dot{z}}}{O} \quad (103)$$

Dosazení do vztahu (103)

$$n = \frac{1500000}{0,00191} = 785 \cdot 10^6 \text{ot} \quad (104)$$

Vztah pro výpočet poměru axiální a radiální síly. Vlivem vůlí nelze říci že axiální síla bude rozdělena mezi oba ložiskové domky a tak při výpočtu bylo uvažováno že celkovou axiální sílu bude přenášet pouze jeden ložiskový domek.

$$\frac{F_a}{F_r} \leq e \quad (105)$$

Dosazení do vztahu (105)

$$\frac{9297}{18648,4} \leq e \quad (106)$$

Nerovnost nebyl dodržena

$$0,49 \leq 0,3 \quad (107)$$

Vztah pro výpočet ekvivalentního zatížení

$$P = 0,92 \cdot F_r + Y \cdot F_a \quad (108)$$

$$P = 0,92 \cdot 18648,4 + 0,6 \cdot 9297 = 22734,7 \quad (109)$$

Vztah pro výpočet životnosti ložiska

$$L_{10} = \left(\frac{C}{P}\right)^p \quad (110)$$

Dosazení do vztahu (110)

$$L_{10} = \left(\frac{335000}{22734,7}\right)^{\frac{10}{3}} = 7843 \cdot 10^6 \text{ot} \rightarrow \text{Ložisko vyhovuje} \quad (111)$$

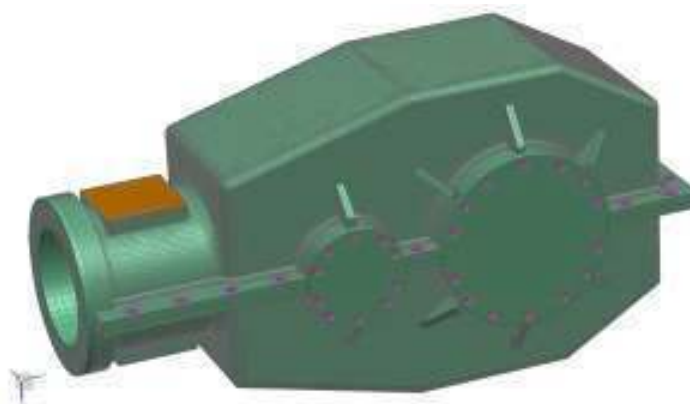

8 Pevnostní kontrola MKP

Pevnostní kontrola byly provedena na závěsce a obalu převodové skříně. Nejprve byla provedena simulace na převodové skříně. Poté byla provedena kontrola závěsky, která byla zatížena silami, které byly odečteny z výsledků simulace převodové skříně. Jako materiál obalu i závěsky byla navržena ocel na odlitky ČSN 42 2660.1 (mez kluzu $R_e = 300$ MPa, modul pružnosti v tahu $E = 2 \cdot 10^5$ MPa)

8.1.1 Volba sítě

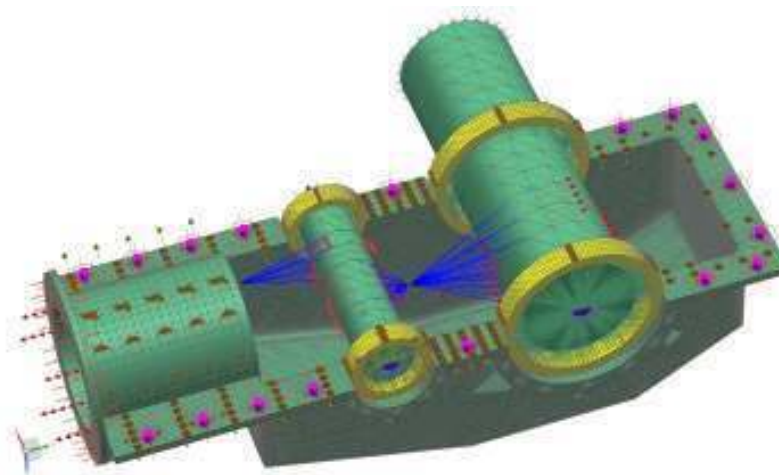
Síť byla zvolena 3D tetraherdal s meziuzlovými prvky CTETRA(10). Velikost prvku byla prováděna s ohledem na kvalitu sítě, prvek byl nastaven na 5 mm.

Obrázek 40: Celkový pohled na 3D síť

8.1.2 Náhrady spojení

V konstrukci byla provedena náhrada šroubových spojení a to jak šroubů v dělicí rovině, tak i ve víčkách. Spojení byly nahrazeny pomocí 1D prvku „beam“ ve spojení s „rigidovou klecí“ RGB3. Dále byla nahrazena geometrie ozubených kol. Náhrada byla provedena 1D „rigidovu“ klecí RGB2. Ve stykových plochách byly nastaveny kontakty tak, aby byl nasimulován reálný model.

Obrázek 41: Okrajové podmínky

8.1.3 Okrajové podmínky

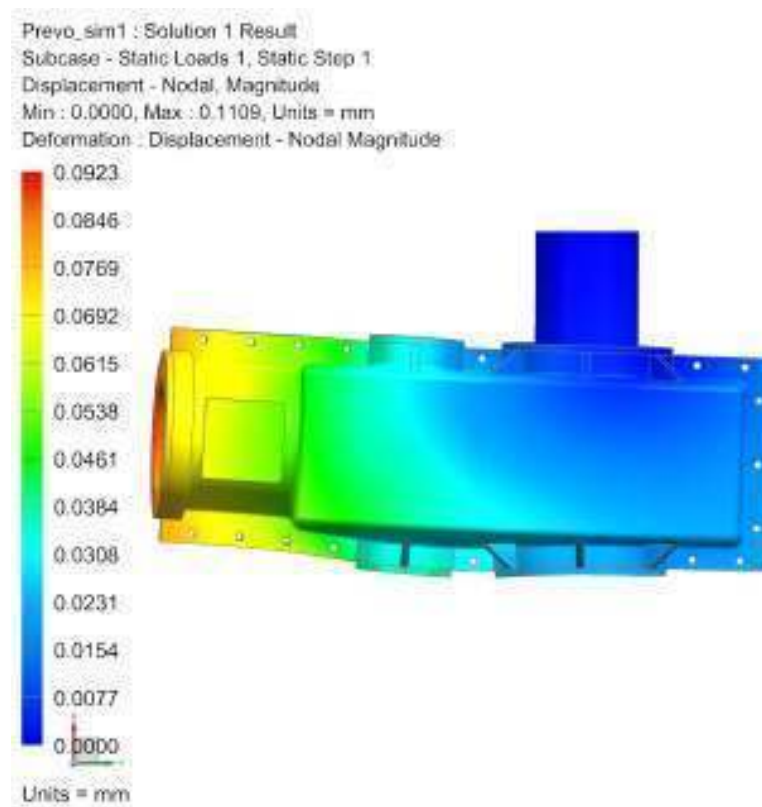
Uložení převodové skříně na nápravě značně komplikuje simulaci MKP. Problém je v tom, že v místě uložení převodové skříně na nápravu je potřeba nadefinovat jak okrajovou podmínku pro odebrání stupňů volnosti tak reakční sílu, která působí na obal převodové skříně. Tento problém byl vyřešen tak, že byly ve skříní vymodelovány kroužky, které reprezentují ložiska. Kroužky byly spojeny s nápravou pomocí „rigidových“ klecí a funkce „manual coupling“. Dále v místě uložení závěsky byl odebrán jeden stupeň volnosti ve svislém směru. V dostatečně vzdáleném místě bylo na čele hřídele reprezentující nápravu odebráno 6 stupňů volnosti.

8.1.4 Zatížení

V ložiskovém domku byly nadefinovány síly od ložisek pomocí funkce „bearing“. Dále byly nastaveny radiální a axiální síly od ozubení. Obvodová síla byla nahrazena kroutícím momentem v místě uložení ozubených kol a také byla nastavena gravitační síla. Jako poslední bylo nastaveno předepnutí šroubových spojení. Velikost předepnutí bylo nastaveno tak, aby nevznikaly v místech spojení špičky napětí a přitom nedošlo k odlehnutí.

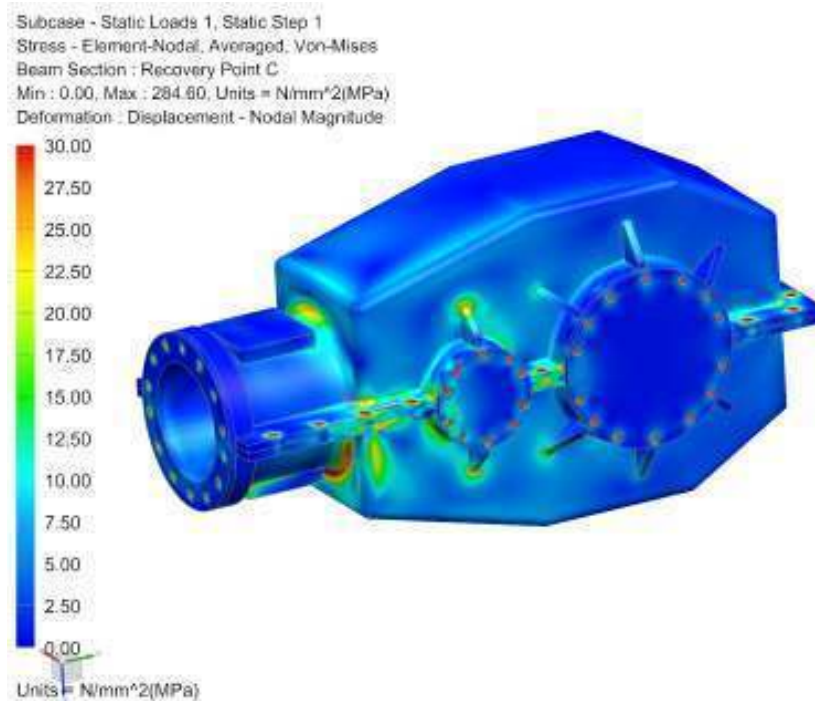
8.1.5 Prezentace výsledků

Na obrázku 42 je zobrazena celková deformace převodové skříně, měřítko zobrazené deformace je 5% z velikosti modelu. Maximální deformace nabývá hodnoty 0,11 mm, tato deformace je přijatelná a neměla by konstrukci nijak ovlivnit.

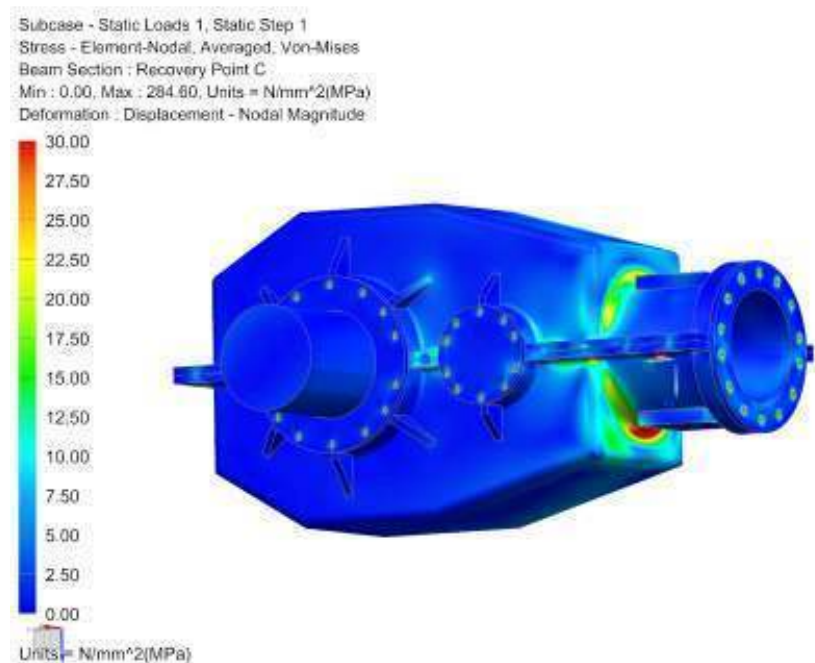

Obrázek 42: Celková deformace skříně

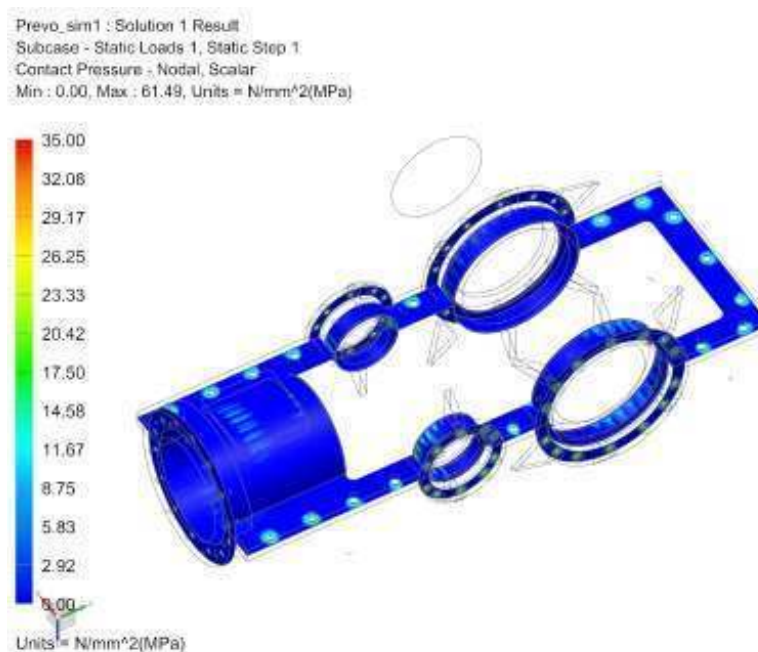
Na obrázcích 43 a 44 je zobrazeno redukované napětí dle Misesovy hypotézy. Rozdíl mezi nezprůměrovaným a zprůměrovaným napětím je 14%. Vzhledem k jemné síti lze konstatovat že chyba je z velké části způsobena okrajovými podmínkami. Velký vliv má použití „rigidových“ klecí. Ke snížení výpočtové chyby by napomohlo vymodelování šroubových spojů ve 3D, tím by došlo k eliminaci špiček napětí v místech nahrazených šroubových spojení.

Obrázek 43: Výsledné napětí dle HMM – Pohled 1

Obrázek 44: Výsledné napětí dle HMM – Pohled 2

Obrázek 45: Průběh tlaku ve stykových plochách

8.2 Pevnostní kontrola závěsky

Pro reální zatížení závěsky byl do simulace zahrnut i spoj mezi závěskou a rámem, proto byl vymodelován hranol představující rám.

8.2.1 Volba sítě

Tvar závěsky dovoluje použít brickovou síť s prvky CHEXA(8). Velikost prvku byla prováděna s ohledem na kvalitu sítě.

8.2.2 Náhrady spojení

Mezi hranolem a závěskou byl nadefinován kontakt. Dále byly nahrazeny šroubová spojení pomocí 1D prvků „beam“ a „rigidových“ klecí RGB3.

8.2.3 Okrajové podmínky

Okrajová podmínka byla nadefinována na plochu hranolu, kde bylo odebráno 6 stupňů volnosti.

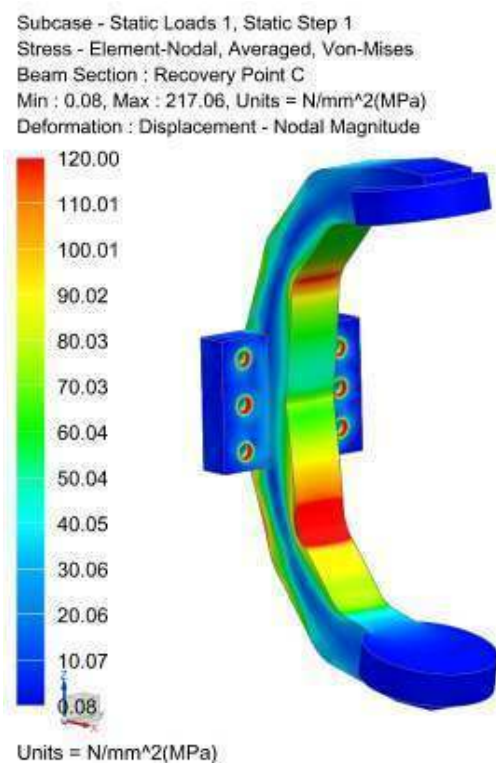
8.2.4 Zatížení

V místě dosedacích ploch pryžkových prvků byly nadefinovány síly působící od převodové skříně. Na závěsku působí jak síly ve svislém směru tak i síla v axiálním směru. Průběh axiální síly lze odečíst z obrázku 42. Velikosti sil byly odečteny ze simulace převodové skříně.

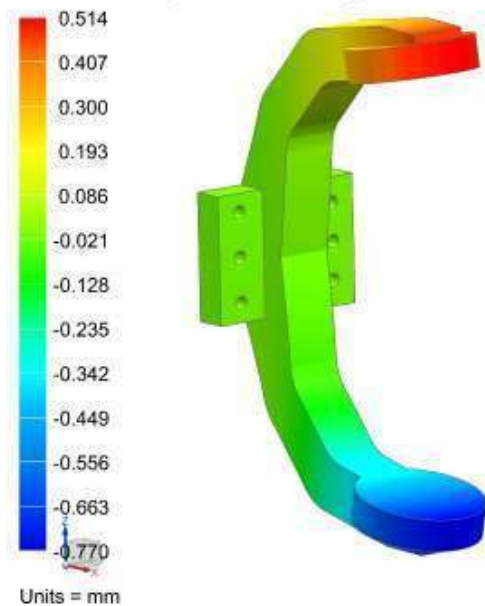
Obrázek 46: Vytvořená 3D síť

Na obrázku 47 je výsledné napětí dle hypotézy HMH. Kolem šroubových spojení opět vznikají špičky napětí, které je třeba zanedbat. Po odečtení napětí v průřezu závěsky lze říci že závěska pevnostně vyhovuje s koeficientem bezpečnosti 2 – 2.5.

Obrázek 47: Výsledné napětí dle HMH

Zaveska_MKP_sim1 : Solution 1 Result
Subcase - Static Loads 1, Static Step 1
Displacement - Nodal, Z
Min : -0.770, Max : 0.514, Units = mm
Deformation : Displacement - Nodal Magnitude

Obrázek 48: Deformace ve svislém směru Z

9 Závěr

Cílem diplomové práce bylo přepracovat normálně rozchodný podvozek tramvaje EVO na úzký rozchod 1000 mm. Hlavními úkoly přepracování bylo navržení obou stupňů vypružení a návrh a uložení pohonného systému vně rámu.

Stávající podvozek byl analyzován a bylo zjištěno, že je nevyhovující na přepracování na úzký rozchod. Proto byl zadavatelem dodán jiný typ podvozku, který již používá na jiných typech tramvají. Celkový koncept dodaného rámu byl upraven na rozchod 1000 mm.

Přepracování podvozku se odvíjelo od návrhu primárního a sekundárního vypružení. Dále byl navržen podélný motor a vlastní konstrukce převodové skříně, která je uložena do navrhnuté závěsky typu „C“. Převodová skříně byla detailně rozpracována, byla navržena vlastní skříně, proveden výpočet ozubených kol, návrh ložisek. Dále bylo navrženo uložení převodovky na nápravu a uložení ozubených kol na hřídele. Tyto výpočty byly spočítány jak analyticky, tak i pomocí softwaru MITCalc a Autodesk Inventor 2011. V závěru práce proběhla kontrola navržených dílů metodou MKP v softwaru Nx 8.5. Byla zkontrolována navržená závěska a obal převodové skříně.

V průběhu zhotovení bakalářské práce byla snaha uplatnit všechny znalosti získané na Fakultě strojní Západočeské univerzity v Plzni.

Seznam použité literatury

- [1] DOSTÁL JOSEF; HELLER PETR Kolejová vozidla III. Plzeň : Zčú v Plzni, 2011
- [2] Tramvaj EVO2 [Online]. [Citace: 11.12.2014]
<http://www.prazsketramvaje.cz/view.php?cislocclanku=2013091701>
- [3] Bokorys EVO2. [Online]. [Citace: 11.12.2014]
http://www.prazsketramvaje.cz/clanky/evo2_bokorys.pdf
- [4] KALINČÁK, DANIEL. Koľajové vozidlá I. Žilina : Žilinská univerzita v Žilině, 2008
- [5] Podvozek Komfort [Online]. [Citace: 20.12.2014]
<http://www.kos.cz/podvozky/podvozky-komfort.php?lang=CZ>
- [6] Podvozek Komfort det. [Online]. [Citace: 20.12.2014]
<http://www.kos.cz/podvozky/podvozky-komfort-det.php?lang=CZ>
- [7] Podvozek Komfort plus [Online]. [Citace: 20.12.2014]
<http://www.kos.cz/podvozky/podvozek-komfort-plus.php>
- [8] Podvozek City star [Online]. [Citace: 19.12.2014] http://img-fotki.yandex.ru/get/9514/91065134.6/0_ef77d_4149bf2d_XL.jpg
- [9] Podvozek EVO2 [Citace: 19.12.2014] http://awards-2012.aveng.cz/vyvoj-vyrobku-s-podporou-creo-a-mathcad/podvozek-evo-urceny-pro-stopocentne-nizkopodlazni-tramvaj-evo-2,-vyrabenou-v-kos-sro-krnov-pro-dopravni-podnik-liberec.aspx?alttemplate=awards_page
- [10] DOSTÁL JOSEF; HELLER PETR Kolejová vozidla I. Plzeň : Zčú v Plzni, 2007.
- [11] Tramvaj Flexity [12] [Citace: 5.3.2015]
http://spz.logout.cz/foto_novinky/n1243_2010_1.jpg
- [12] DOSTÁL JOSEF; HELLER PETR Kolejová vozidla II. Plzeň : Zčú v Plzni, 2009
- [13] Wikov převodové skříně [Citace: 19.11.2014]
http://www.wikov.cz/pages_data/transportation_cz.pdf
- [14] Bolek, Alfred; Kochman, Josef. *Části strojů I.* 5. Praha : SNTL, 1990. ISBN 80-03-0046-7
- [15] Spojka KWD [Citace: 18.2.2015] <http://www.tyma.cz/files/spojky/zaku-en-2012-t.pdf>
- [16] Materiálove vlastnosti [Citace: 22.3.2015]
<http://www.fce.vutbr.cz/KDK/pilgr.m/Prvky-material.htm#KAP-1-1>

Použitý software

MITCalc
Autodesk Inventor 2011
Siemens NX 8.5

Seznam obrázků

Obrázek 1: Částečně nízkopodlažní vozidlo [1].....	13
Obrázek 2: Dvojkolí s menším průměrem [1].....	14
Obrázek 3: Podvozek s náprsnicemi [1].....	14
Obrázek 4: Podvozek s nápravnicemi, vysunutý pod kabinu [1].....	14
Obrázek 5: Tramvaj EVO2 [2].....	15
Obrázek 6: Bokorys tramvaje EVO2 [3].....	15
Obrázek 7: Podvozek Komfort [5].....	17
Obrázek 8: Detail vypružení Megii [6].....	17
Obrázek 9: Podvozek Komfort plus[7].....	18
Obrázek 10: Podvozek City star[8].....	18
Obrázek 11: Podvozek EVO [9].....	19
Obrázek 12 :Navržené duplexní vypružení.....	24
Obrázek 13: Zadaný rám.....	25
Obrázek 14: Tramvaj Flexity Outlook [11].....	26
Obrázek 15: TAM1004C.....	27
Obrázek 16: Motor TSA.....	27
Obrázek 17: Motor TSA s předělanými úchyty.....	27
Obrázek 18: Konzola kolejové brzdy.....	28
Obrázek 19: Převodová skříň pevně spojená s motorem[13].....	29
Obrázek 20: Schéma navržené převodové skříně.....	30
Obrázek 21: Působící síly na pastorku v rovině „YZ“.....	31
Obrázek 22: Působící síly na pastorku v rovině „XZ“.....	32
Obrázek 23: Působící síly na předloňové hřídeli v rovině „YZ“.....	33
Obrázek 24: Působící síly na předloňové hřídeli v rovině „XZ“.....	34
Obrázek 25: Síly působící na výstupní hřídeli v rovině „YZ“.....	35
Obrázek 26: Síly působící na výstupní hřídeli v rovině „XZ“.....	36
Obrázek 27: Řez převodovky v dělicí rovině.....	39
Obrázek 28: Navržená převodová skříň.....	40
Obrázek 29: Spojka KWD v řezu [15].....	42
Obrázek 30: Řez závěskou.....	43
Obrázek 31: Navržená závěska.....	43
Obrázek 32: Vzdálenost závěsky.....	43

Obrázek 33: Navržený podvozek	44
Obrázek 34: Detail horního čepu motoru	44
Obrázek 35: Navržený podvozek - pohled shora.....	45
Obrázek 36: Pohled zepředu v kombinaci se vztažnou linií.....	45
Obrázek 37: Rám podvozku	46
Obrázek 38: Řez ložiskovým domkem.....	46
Obrázek 39: Síly spojené s hmotností v pohybu působící na nápravu	47
Obrázek 40: Celkový pohled na 3D síť	49
Obrázek 41: Okrajové podmínky	49
Obrázek 42: Celková deformace skříně.....	50
Obrázek 43: Výsledné napětí dle HMM – Pohled 1	51
Obrázek 44: Výsledné napětí dle HMM – Pohled 2	51
Obrázek 45: Průběh tlaku ve stykových plochách.....	52
Obrázek 46: Vytvořená 3D síť	53
Obrázek 47: Výsledné napětí dle HMM	53
Obrázek 48: Deformace ve svislém směru Z.....	54

Seznam tabulek

Tabulka 1: Parametry tramvaje EVO2	20
Tabulka 2: Výsledky výpočtu vypružení.....	23
Tabulka 3: Parametry ozubení.....	31
Tabulka 4: Síly působící na pastorku	32
Tabulka 5: Síly působící na předlohové hřídeli.....	35
Tabulka 6: Síly působící na výstupní hřídeli	36
Tabulka 7: Parametry ložisek na pastorku.....	37
Tabulka 8: Parametry ložisek na předlohové hřídeli.....	38
Tabulka 9: Parametry ložisek na výstupní hřídeli	38
Tabulka 10: Parametry nalisovaného spoje převodové skříně	40
Tabulka 11: Parametry nalisovaného spoje ozubeného kola.....	41
Tabulka 12: Vstupní hodnoty pro výpočet sil působících na nápravu	47
Tabulka 13: Výstupní hodnoty výpočtu sil působících na nápravu.....	48

Seznam příloh

Příloha č. 1: Návrh ozubení

Příloha č. 2: Výpočet ložisek v převodové skříni

Příloha č. 3: Návrh rovnobokého drážkování na předlohové hřídeli

Příloha č. 4: Výpočet nalisování ozubeného kola sekundárního soukolí na dutou hřídel

Příloha č. 5: Výpočet nalisování duté hřídele převodovky na nápravu

Příloha č. 6: Kontrola uchycení motoru

Příloha č. 7: Katalogový list pryžových segmentů

Seznam výkresů

Výkres podvozku

Výkres převodové skříně

Příloha č.1

Návrh ozubení – Primární soukolí

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

Generátor komponent – kuželová ozubená kola (Verze: 2011 (Build 150239000, 239))

15.5.2015

Informace o projektu

Scénář

Scénář jednotkového posunutí - S vyrovnáním měrných skluzů

Typ výpočtu z_řžení - Výpočet krouticího momentu pro d_řý příkon otáčky

Typ výpočtu pevnosti - Kontrolní výpočet

Metod_řvýpočtu pevnosti - CSN 01 4686:1988

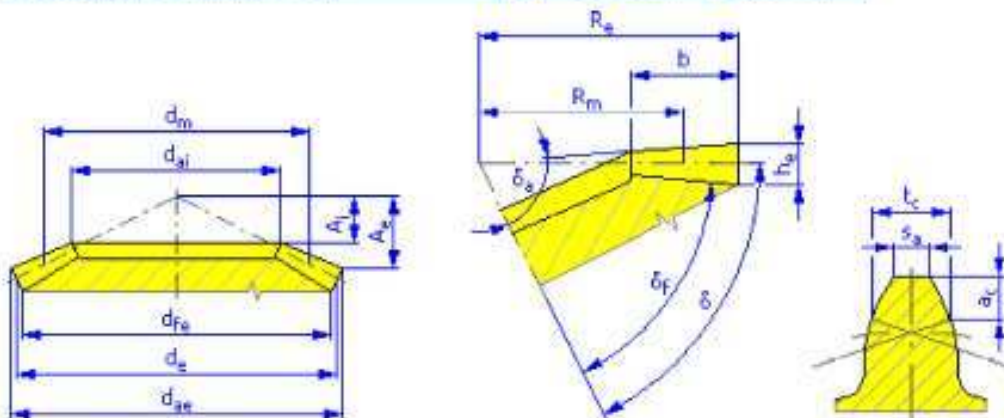
Společné parametry

Převodový poměr	i	2,3889 ul
Čelní modul	m_{et}	6,000 mm
Úhel sklonu	β	0,00 deg
Čelní úhel profilu	α_t	20,0000 deg
Úhel os	Σ	90,00 deg
Vnější normálový úhel profilu	α_{ne}	20,0000 deg
Součinitel trvání záběru	ϵ	1,5991 ul
Mezní úchylk _ř rovnoběžnosti os	f_x	0,0140 mm
Mezní úchylk _ř rovnoběžnosti os	f_y	0,0070 mm
Virtuální převodový poměr	i_v	5,707 ul
Ekvív _ř entní středová vzdálenost	a	325,378 mm
Virtuální vzdálenost os	a_d	325,378 mm
Vnější délk _ř površky roztečného kužele	R_e	139,846 mm
Délk _ř površky n _ř středním kuželu	R_m	115,896 mm

Kola

		Kolo 1	Kolo 2
Typ modelu		Komponent _ř	Komponent _ř
Počet zubů	z	18,000 ul	43,000 ul
Jednotkové posunutí	x	0,3877 ul	-0,3877 ul
Jednotková změň _ř tloušťky zubu	x_t	0,0000 ul	-0,0000 ul
Vnější roztečný průměr	d_e	108,000 mm	258,000 mm
Střední roztečný průměr	d_m	89,504 mm	213,815 mm
Hl _ř ový průměr n _ř konci	d_{ca}	123,361 mm	260,837 mm
Vnitřní hl _ř ový průměr	d_{ci}	81,107 mm	171,496 mm
Vnější p _ř hí průměr	d_{fe}	99,008 mm	250,643 mm
Vzdálenost vrcholu	A_e	125,785 mm	50,611 mm
Vzdálenost vnitřního vrcholu	A_i	82,701 mm	33,276 mm
Úhel roztečného kužele	δ	22,7144 deg	67,2856 deg
Úhel hl _ř ového kužele	$\delta_{ř}$	26,1217 deg	68,7904 deg

Úhel patního kužele	δ_f	20,7184 deg	63,3887 deg
Šířka ovláčení	b	47,900 mm	
Šířkový poměr	$b_{\square}$	0,3425 ul	
Výška hlavice	a^+	1,0000 ul	1,0000 ul
Hlavová vůle	c^+	0,2000 ul	0,2000 ul
Zaoblení patky	r^+	0,3000 ul	0,3000 ul
Výška válce	h_e	13,200 mm	13,200 mm
Vnější tloušťka válce	t_w	11,118 mm	7,731 mm
Tloušťka válce na těživě	t_c	9,817 mm	6,827 mm
Výška hlavice nad těživou	a_c	6,539 mm	2,431 mm
Mezivrátoková blonová vůle	F_{β}	0,0140 mm	0,0150 mm
Mezivrátoková obvodová háčková vůle	$F_{\square}$	0,0220 mm	0,0290 mm
Mezivrátoková čelní drážka	f_{pk}	0,0090 mm	0,0100 mm
Mezivrátoková základní drážka	f_{pb}	0,0085 mm	0,0095 mm
Náhradní počet zubů	$z_{\square}$	19,513 ul	111,359 ul
Ekvivalentní průměr obupání	d_v	97,029 mm	553,727 mm
Ekvivalentní vnější průměr	d_{va}	110,830 mm	559,816 mm
Ekvivalentní průměr základní kůžnice	d_{vb}	91,178 mm	520,333 mm
Jednotková koefice bežnění	$x_{\square}$	0,4561 ul	-2,3333 ul
Jednotková koefice bežpodřítutí	x_p	-0,1387 ul	-5,5107 ul
Jednotkové podnutí dovol. podřítutím	x_d	-0,3058 ul	-5,6778 ul
Žížení hlavice	k	0,0000 ul	0,0000 ul
Jednotková šířka hlavice	$l_{\square}$	0,5241 ul	0,8341 ul

Zatížení

		Kolo 1	Kolo 2
Výkon	P	80,000 kW	78,400 kW
Otáčková	n	1972,00 [rpm]	825,49 [rpm]
Účinný moment	T	387,395 N m	906,936 N m
Účinnost	η	0,980 ul	
Obvodová síla	F_t	8656,495 N	
Normální síla	F_n	9212,049 N	
Radiální síla (úhlová)	$F_{\square}$	2906,341 N	1216,608 N

Radiální síla (směr 2)	F_{r2}	2906,341 N	1216,608 N
Osová síla (směr 1)	F_{a1}	1216,608 N	2906,341 N
Osová síla (směr 2)	F_{a2}	1216,608 N	2906,341 N
Obvodová rychlost	v	9,242 mps	
Rezonanční otáčky	n_{E1}	15472,709 rpm	

☐ Materiál

		Kolo 1	Kolo 2
		CSN 16220	CSN 16343
Modul pružnosti v tahu	S_u	880 MPa	965 MPa
Modul kluzu v tahu	S_y	635 MPa	750 MPa
Modul pružnosti v tahu	E	206000 MPa	206000 MPa
Poissonova konstanta	μ	0,300 ul	0,300 ul
Mezní únavy v ohybu	σ_{Flim}	700,0 MPa	705,0 MPa
Mezní únavy v dotyku	σ_{Hlim}	1270,0 MPa	1160,0 MPa
Tvrdość v jádřech zubu	JHV	210 ul	210 ul
Tvrdość na boku zubu	VHV	650 ul	600 ul
Bázový počet zatěžovacích cyklů v ohybu	N_{Flim}	3000000 ul	3000000 ul
Bázový počet zatěžovacích cyklů v dotyku	N_{Hlim}	100000000 ul	100000000 ul
Exponant Wöhlerovy křivky pro ohyb	q_F	9,0 ul	9,0 ul
Exponant Wöhlerovy křivky pro dotyk	q_H	10,0 ul	10,0 ul
Zpracování materiálu	tvar	4 ul	4 ul

☐ Výpočet pevnosti

☐ Součinitelé přidavných zatížení

Součinitel vnějších dynamických sil	K_A	1,200 ul	
Součinitel vnitřních dynamických sil	K_{Hv}	1,135 ul	1,135 ul
Souč. nerovnoměrnosti zatížení po šířce	$K_{H\beta}$	1,386 ul	1,329 ul
Součinitel podílu zatížení jednotlivých zubů	K_{Ho}	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel jehnorázového přetížení	K_{As}	1,000 ul	

☐ Součinitelé pro dotyk

Součinitel mechanických vlastností	Z_E	189,812 ul	
Součinitel tvaru spoluzabírajících zubů	Z_H	2,495 ul	
Součinitel délky dotyku	Z_ϵ	0,895 ul	
Součinitel kuřívového ozubění	Z_k	0,850 ul	
Součinitel jehnopárového záběru	Z_B	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel životnosti	Z_N	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel maziva	Z_L	0,962 ul	
Součinitel výchozí drsnosti zubů	Z_R	1,000 ul	
Součinitel obvodové rychlosti	Z_v	1,027 ul	
Součinitel sklonu zubu	Z_β	1,000 ul	

Součinitel velikosti	Z _x	1,000 ul	1,000 ul
----------------------	----------------	----------	----------

☐ Součinitelé pro ohyb

Součinitel tvaru zubu	Y _{Fa}	2,293 ul	2,315 ul
Součinitel koncentrační napětí	Y _{St}	1,379 ul	2,108 ul
Součinitel přídavného vrubu v patě zubu	Y _{Sag}	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel sklonu zubu	Y _β	1,000 ul	
Součinitel délky dotyku	Y _ε	0,700 ul	
Součinitel kuželového ozubení	Y _k	1,000 ul	
Součinitel střídavého zatížení	Y _A	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel technologie výroby	Y _T	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel životnosti	Y _N	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel vrubové citlivosti	Y ₀	1,212 ul	1,190 ul
Součinitel velikosti	Y _x	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel drsnosti povrchu	Y _R	1,000 ul	

☐ Výsledky

Součinitel bezpečnosti v dotyku	S _H	1,647 ul	1,504 ul
Součinitel bezpečnosti v ohybu	S _F	5,819 ul	3,730 ul
Statistická bezpečnost v dotyku	S _{Hst}	3,412 ul	3,149 ul
Statistická bezpečnost v ohybu	S _{Fst}	12,005 ul	7,835 ul
Kontrolní výpočet		Kladný	

Návrh ozubení – Sekundární soukolí

Generátor komponent – čelní ozubená kola (Verze: 2011 (Build 150239000, 239))

15.5.2015

Informace o projektu

Scénář

Scénář návrhu - Celková jednotková korekce

Scénář jednotkového posunutí - S vyrovnáním měrných skluzů

Typ výpočtu zřezání - Výpočet krouticího momentu pro daný příkon oběhky

Typ výpočtu pevnosti - Kontrolní výpočet

Metoda výpočtu pevnosti - CSN 01 4686:1988

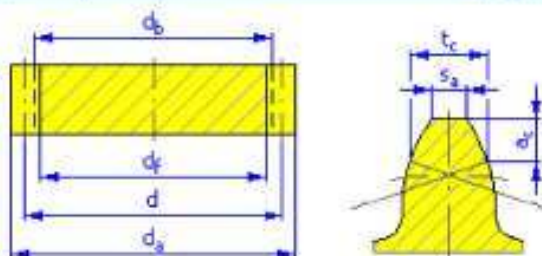
Společné parametry

Převodový poměr	i	2,8571 ul
Požadovaný převodový poměr	i_{in}	2,8571 ul
Modul	m	5,000 mm
Úhel sklonu	β	20,0000 deg
Úhel profilu	α	20,0000 deg
Vzdálenost os	a_w	215,500 mm
Roztečná vzdálenost os	a	215,496 mm
Celková jednotková korekce	Σx	0,0008 ul
Rozteč zubů	p	15,708 mm
Základní rozteč	p_{tb}	15,588 mm
Provozní úhel záběru	α_w	20,0031 deg
Čelní úhel profilu	α_t	21,1728 deg
Čelní provozní úhel záběru	α_{tw}	21,1756 deg
Základní úhel sklonu	β_b	18,7472 deg
Čelní modul	m_t	5,321 mm
Čelní rozteč	p_t	16,716 mm
Součinitel trvání záběru	ϵ	2,8015 ul
Součinitel záběru profilu	ϵ_α	1,4951 ul
Součinitel záběru kroku	ϵ_β	1,3064 ul
Mezní úchyl rovnoběžnosti os	f_x	0,0140 mm
Mezní úchyl rovnoběžnosti os	f_y	0,0070 mm

Kola

		Kolo 1	Kolo 2
Typ modelu		Komponent	Komponent
Počet zubů	z	21 ul	60 ul
Jednotkové posunutí	x	0,2627 ul	-0,2619 ul
Průměr roztečné kružnice	d	111,739 mm	319,253 mm
Průměr hlavové kružnice	d_a	124,365 mm	326,635 mm

Průměr patní kružnice	d_f	101,865 mm	304,135 mm
Průměr základní kružnice	d_b	104,196 mm	297,702 mm
Pracovní rotočejný průměr	d_w	111,741 mm	319,259 mm
Šířka ořbení	b	60,000 mm	60,000 mm
Šířkový poměr	b_r	0,5370 ul	0,1879 ul
Výška hlavice	a^*	1,0000 ul	1,0000 ul
Hlavová vůle	c^*	0,2500 ul	0,2500 ul
Zaoblení patky	r_f^*	0,3500 ul	0,3500 ul
Tloušťka disku	l	8,810 mm	6,901 mm
Čelní tloušťka disku	l_f	9,375 mm	7,344 mm
Tloušťka disku na těživě	t_c	7,779 mm	6,094 mm
Výška hlavice nad těživou	a_c	4,898 mm	2,582 mm
Rožměr přebíhání	W	54,316 mm	129,586 mm
Rožměr přebíhání	l_w	4,000 ul	9,000 ul
Rožměr přebíhání (kuličky)	M	126,745 mm	330,216 mm
Průměr válečku (kuličky)	d_M	9,000 mm	9,000 mm
Mezírání úhlová dráha disku	F_β	0,0140 mm	0,0150 mm
Mezírání obvodové háčování ořbení	F_r	0,0220 mm	0,0380 mm
Mezírání úhlová čelní rožče	f_{pt}	0,0090 mm	0,0110 mm
Mezírání úhlová základní rožče	f_{pb}	0,0085 mm	0,0100 mm
Náhradní počet zubů	z	24,922 ul	71,206 ul
Virtuální rotočejný průměr	d_n	124,610 mm	356,029 mm
Virtuální hlavový průměr	d_{an}	137,237 mm	363,410 mm
Virtuální průměr základní kružnice	d_{bn}	117,095 mm	334,558 mm
Jednotková korekce bežnění	x_α	0,3882 ul	-0,8803 ul
Jednotková korekce bežpodřítutí	x_β	-0,4380 ul	-3,1450 ul
Jednotkové pořnutí človov. podřítutím	x_d	-0,6079 ul	-3,3150 ul
řžení hlavice	k	0,0000 ul	0,0000 ul
Jednotková šířka hlavice	l	0,6115 ul	0,8178 ul
Hlavový úhel profilu	α_a	32,4044 deg	23,2984 deg

▣ Zatížení

		Kolo 1	Kolo 2
Výkon	P	78,400 kW	76,832 kW
Otáčková	n	825,50 rpm	288,93 rpm
řvěrný moment	T	906,923 N m	2539,384 N m
Účinnost	η	0,980 ul	

Radiální síla	F_r	6288,263 N
Obvodová síla	F_t	16232,627 N
Axiální síla	F_a	5908,193 N
Normální síla	F_n	18383,397 N
Obvodová rychlost	v	4,830 mps
Rezonanční otáčky	n_{E1}	10098,777 rpm

☐ Materiál

		Kolo 1	Kolo 2
		CSN 16526	CSN 16220
Mez pevnosti v tahu	S_u	1130 MPa	880 MPa
Mez kluzu v tahu	S_y	885 MPa	635 MPa
Modul pružnosti v tahu	E	206000 MPa	206000 MPa
Poissonova konstanta	μ	0,300 ul	0,300 ul
Mez únavy v ohybu	σ_{Flim}	740,0 MPa	700,0 MPa
Mez únavy v dotyku	σ_{Hlim}	1330,0 MPa	1270,0 MPa
Tvrдость v jádře zubu	JHV	210 ul	210 ul
Tvrдость na boku zubu	VHV	650 ul	650 ul
Bázový počet zatěžovacích cyklů v ohybu	N_{Flim}	3000000 ul	3000000 ul
Bázový počet zatěžovacích cyklů v dotyku	N_{Hlim}	100000000 ul	100000000 ul
Exponent Wöhlerovy křivky pro ohyb	q_F	9,0 ul	9,0 ul
Exponent Wöhlerovy křivky pro dotyk	q_H	10,0 ul	10,0 ul
Zpracování materiálu	tvar	4 ul	4 ul

☐ Výpočet pevnosti

☐ Součinitelé přidavných zatížení

Součinitel vnějších dynamických sil	K_A	1,200 ul	
Součinitel vnitřních dynamických sil	K_{Hv}	1,048 ul	1,048 ul
Souč. nerovnoměrnosti zatížení po šířce	$K_{H\beta}$	1,300 ul	1,245 ul
Součinitel podílu zatížení jednotlivých zubů	$K_{H\alpha}$	1,070 ul	1,070 ul
Součinitel jednorázového přetížení	K_{AS}	1,000 ul	

☐ Součinitelé pro dotyk

Součinitel mechanických vlastností	Z_E	189,812 ul	
Součinitel tvaru spoluzabírajících zubů	Z_H	2,371 ul	
Součinitel délky dotyku	Z_c	0,818 ul	
Součinitel jednopárového záběru	Z_B	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel životnosti	Z_N	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel maziva	Z_L	0,962 ul	
Součinitel výchozí drsnosti zubů	Z_R	1,000 ul	
Součinitel obvodové rychlosti	Z_v	1,005 ul	
Součinitel sklonu zubu	Z_β	1,000 ul	

Součinitel velikosti	Z_X	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel párování materiálu	Z_W	1,000 ul	

☐ Součinitelé pro ohyb

Součinitel tvaru zubu	Y_{Fa}	2,316 ul	2,356 ul
Součinitel koncentrační napětí	Y_{Sa}	1,535 ul	1,689 ul
Součinitel přidavného vrubu v patě zubu	Y_{Sag}	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel sklonu zubu	Y_{β}	0,782 ul	
Součinitel délky dotyku	Y_{ϵ}	0,669 ul	
Součinitel střídavého zatížení	Y_A	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel technologie výroby	Y_T	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel životnosti	Y_N	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel vrubové citlivosti	Y_{δ}	1,191 ul	1,176 ul
Součinitel velikosti	Y_X	1,000 ul	1,000 ul
Součinitel drsnosti povrchu	Y_R	1,000 ul	

☐ Výsledky

Součinitel bezpečnosti v dotyku	S_H	1,461 ul	1,395 ul
Součinitel bezpečnosti v ohybu	S_F	5,227 ul	4,361 ul
Statičká bezpečnost v dotyku	S_{Hst}	2,955 ul	2,955 ul
Statičká bezpečnost v ohybu	S_{Fst}	10,970 ul	9,272 ul
Kontrolní výpočet		Kladný	

Příloha č.2

Návrh ložisek

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

Ložisko na pastorku

Valivá ložiska SKF

i ###
 ii Informace o projektu
 ? Kapitola vstupních parametrů

1.0 Volba typu ložiska, zatížení ložiska

1.1 Jednotky výpočtu SI Units (N, mm, kW...)

1.2 Typ ložiska Kuglová ložiska jednoráďá

1.3 Provedení ložiska
 1.4 Samostatné ložisko
 1.5
 1.6

1.7 **Zatížení ložiska**

1.8 Otáčky n 1972,0 [1/min]
 1.9 Radiální zatížení F_r 15200,0 [N]
 1.10 Axiální zatížení F_a 1216,0 [N]
 1.11 Součinitel přidavných dynamických sil 1

1.12 **Požadované parametry ložiska**

1.13 Trvanlivost ložiska L_h 30000 [h]
 1.14 Součinitel statické bezpečnosti s_0 2,00

1.15 **Přidavné dynamické sily**

1.16 Žádné
 1.17 Od ozubených převodů
 1.18 Běžná ozubená kola (všechny tvary a rozteče 0.02 až 0.1 mm)
 1.19 Součinitel f_k 1,1 - 1,3 1,20
 1.20 Elektrické točivé stroje, turbíny, turbokompresory
 1.21 Součinitel f_d 1 - 1,2 1,10
 1.22 Od řemenových převodů
 1.23 Křinové řemeny
 1.24 Součinitel f_b 1,9 - 2,5 2,20

2.0 Volba rozměrů ložiska

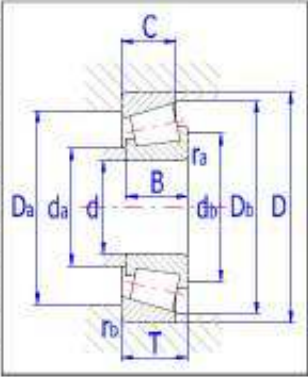
2.1 **Rozměry ložiska**

ID	d	D	T	C	C0	nr	nmax	Ložisko
130	70,0	140,0	39,0	204000	240000	3400	4500	T7FC 670/QCL7C *

2.2 **Parametry ložiska**

2.3	Základní dynamická únosnost	C	204000	[N]
2.4	Dynamické ekvivalentní zatížení	P	15200	[N]
2.5	Základní trvanlivost	L10h	48555	[h]
2.6	Základní statická únosnost	C0	240000	[N]
2.7	Statické ekvivalentní zatížení	P0	15200	[N]
2.8	Součinitel statické bezpečnosti	s0	15,79	
2.9	Dovolené radiální zatížení	F _{rmax}	-	[N]
2.10	Dovolené axiální zatížení	F _a max	-	[N]
2.11	Referenční otáčky	nr	3400	[1/min]
2.12	Mezní otáčky	nmax	4500	[1/min]
2.13	Ztrátový výkon	NR	197,75	[W]
2.14	Váha ložiska	g	2,65	[kg]

d	70
D	140
T	39
C	27
B	35,5
ramax	2,5
rbmax	2,5
Damax	126
Damin	106
damax	82
dbmin	82
Dbmin	133

Ložisko na předlokové hřídeli

Valivá ložiska SKF

I ###

ii Informace o projektu

? Kapitola vstupních parametrů

1.0 Volba typu ložiska, zatížení ložiska

1.1 Jednotky výpočtu SI Units (N, mm, kW...)

1.2 Typ ložiska
 Kuličková ložiska jednoráda

1.7 Zatížení ložiska

1.8 Otáčky n 825,0 [1/min]

1.9 Radiální zatížení Fr 13585,0 [N]

1.10 Axiální zatížení Fa 3002,0 [N]

1.11 Součinitel přidavných dynamických sil 1

1.12 Požadované parametry ložiska

1.13 Trvanlivost ložiska Lh 25000 [h]

1.14 Součinitel statické bezpečnosti s0 2,00

1.3 Provedení ložiska

1.4 Samostatné ložisko

1.5

1.6

1.15 Přidavné dynamické síly

1.16 Žádné

1.17 Od ozubených převodů

1.18 Běžná ozubená kola (úchytky baru a rozteče 0,02 až 0,1 mm)

1.19 Součinitel fk 1,1 - 1,3 1,20

1.20 Elektrické točivé stroje, turbíny, turbokompresory

1.21 Součinitel fd 1 - 1,2 1,10

1.22 Od řemenových převodů

1.23 Klíčoví řemeny

1.24 Součinitel fb 1,9 - 2,5 2,20

2.0 Volba rozměrů ložiska

2.1 Rozměry ložiska

ID	d	D	T	C	C0	nr	nmax	Ložisko
74	50,0	90,0	25,0	122000	140000	6000	8000	JM 205149/110/Q *

2.2 Parametry ložiska

2.3 Základní dynamická únosnost	C	122000	[N]
2.4 Dynamické ekvivalentní zatížení	P	13585	[N]
2.5 Základní trvanlivost	L10h	30413	[h]
2.6 Základní statická únosnost	C0	140000	[N]
2.7 Statické ekvivalentní zatížení	P0	13585	[N]
2.8 Součinitel statické bezpečnosti	s0	10,31	
2.9 Dovolené radiální zatížení	Fmax	-	[N]
2.10 Dovolené axiální zatížení	Famax	-	[N]
2.11 Referenční otáčky	nr	6000	[1/min]
2.12 Mezní otáčky	nmax	8000	[1/min]
2.13 Ztrátový výkon	NR	52,81	[W]
2.14 Váha ložiska	g	0,75	[kg]

d	50
D	90
T	28
C	23
B	28
ramax	2,5
rbmax	2,5
Damax	78
Damin	78
damax	58
dbmin	64
Dbmin	85

Ložisko na výstupní hřídeli

Valivá ložiska SKF

I ###

ii Informace o projektu

Kapitola vstupních parametrů

1.0 Volba typu ložiska, zatížení ložiska

1.1 Jednotky výpočtu. SI units (N, min, kW...)

1.2 Typ ložiska
 Kuličkové ložisko jednořadé

1.7 **Zatížení ložiska**

1.8 Otáčky n [1/min]

1.9 Radiální zatížení F_r [N]

1.10 Axální zatížení F_a [N]

1.11 Součinitel přidavných dynamických sil

1.12 **Požadované parametry ložiska**

1.13 Trvanlivost ložiska L_h [h]

1.14 Součinitel statické bezpečnosti s_0

1.3 **Provedení ložiska**

1.4 Samostatné ložisko

1.5

1.6

1.15 **Přidavné dynamické síly**

1.16 Žádné

1.17 Od ozubených převodů

1.18 Běžná ozubená kola (úchytky tvaru a rozteče 0.02 až 0.1 mm)

1.19 Součinitel f_k

1.20 Elektrické točivé stroje, turbíny, turbokompresory

1.21 Součinitel f_d

1.22 Od řemenových převodů

1.23 Klínové řemeny

1.24 Součinitel f_b

2.0 Volba rozměrů ložiska

2.1 **Rozměry ložiska**

ID	d	D	T	C	C0	nr	nmax	Ložisko
225	130,0	180,0	32,0	198000	365000	2400	3600	32926

2.2 **Parametry ložiska**

2.3 Základní dynamická únosnost	C	198000	[N]
2.4 Dynamické ekvivalentní zatížení	P	15444,4	[N]
2.5 Základní trvanlivost	L10h	285389	[h]
2.6 Základní statická únosnost	C0	365000	[N]
2.7 Statické ekvivalentní zatížení	P0	12025	[N]
2.8 Součinitel statické bezpečnosti	s0	30,35	
2.9 Dovolené radiální zatížení	F _{rmax}	-	[N]
2.10 Dovolené axiální zatížení	F _a max	-	[N]
2.11 Referenční otáčky	nr	2400	[1/min]
2.12 Mezní otáčky	nmax	3600	[1/min]
2.13 Ztrátový výkon	NR	54,5	[W]
2.14 Váha ložiska	g	2,4	[kg]

d	130
D	180
T	32
C	25
B	32
ramax	2
rbmax	1,5
Damax	172
Damin	167
damax	141
dbmin	140
Dbmin	173

Příloha č.3

Návrh rovnobokého drážkování

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

Rovnoboké drážkování (Verze: 2011 (Build 150239000, 239))

15.5.2015

Informace o projektu

Scénář

Způsob výpočtu zatížení - Výpočet krouticího momentu pro daný příkon a otáčky

Typ výpočtu pevnosti - Pevnostní kontrola pro dané zatížení, rozměry a vlastnosti spoje

Zatížení

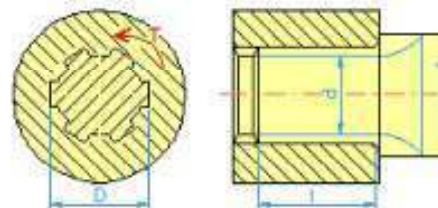
Výkon	P	78,001 kW
Otáčky	n	825,000 rpm
Svěrný moment	T	902,854 N m

Rozměry

Vnější průměr hřídele	D	60,000 mm
Vnitřní průměr dutého hřídele	d_h	0,000 mm

Drážka hřídele

Počet drážek	N	8,000 ul
Vnitřní průměr hřídele	d	52,000 mm
Vnější průměr hřídele	D	60,000 mm
Šířka zubu	b	10,000 mm
Zkosení	s	0,500 mm
Poloměr	R	0,100 mm

Drážka náboje

Délka l	26,506 mm
---------	-----------

Vlastnosti spoje

Součinitel rozložení zatížení	K_m	0,750 ul
Součinitel styku boků zubů	K_s	1,000 ul
Požadovaná bezpečnost	S_v	2,500 ul

Materiál

Hřídel

Materiál	Cementovaná ocel	
Mez pevnosti v tahu	S_u	850 MPa
Dovolený tlak	p_A	300,000 MPa
Dovolené smykové napětí	T_A	340,000 MPa

Střed kol

Materiál	Zušlechtněná a legovaná ocel	
Mez pevnosti v tahu	S_u	600 MPa
Dovolený tlak	p_A	200,000 MPa
Dovolené smykové napětí	T_A	275,000 MPa

Pevnostní kontrola	Kladný	
Minimální průměr hřídele	$d_{\min}$	32,336 mm
Minimální délka drážkování	$l_{\min}$	22,392 mm

☐ Deformace boků drážek

Vypočtený tlak	p	77,886 MPa
Bezpečnost	S	2,568 ☐

☐ Krč hřídele

Vypočtené smykové napětí	τ	32,702 MPa
Bezpečnost	S	10,397 ☐

Příloha č.4

Výpočet nalisování ozubeného kola sekundárního
soukolí na dutou hřídel

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

Výpočet silových spojů hřídele s nábojem

i Výpočet: A = OK; B = Chyba

ii Informace o projektu

1.0 Společné vstupní údaje

1.1	Jednotky výpočtu	SI Units (N, mm, kW...)
1.2	Zatížení spoje	
1.3	Přenašený výkon	P 80,00 [kW]
1.4	Otáčky hřídele	n 288,0 [1/min]
1.5	Krouticí moment	T 2652,58 [Nm]
1.6	Axiální síla	F _a 5906,0 [N]
1.7	Způsob zatížení, provozní parametry	
1.8	Charakter pohonu	lehké rázy
1.9	Typ zatížení	lehké rázy
1.10	Charakter provozu	jednosměrný
1.11	Počet rozběhů v tisících	100
1.12	Předběžný návrh průměru hřídele	
1.13	Vnitřní průměr dutého hřídele	d _g 80,000 [mm]
1.14	Požadovaná bezpečnost	2,50
1.15	Minimální průměr hřídele	d _{min} 120,1 [mm]

1.16	Materiál hřídele (min. - max. pevnost v tahu)	
1.17	A ... Konstruktční ocel (350 - 700)	400 [MPa] ☒
1.18	Mez pevnosti v tahu	R _m 400,0 [MPa]
1.19	Mez kluzu	R _s 232,0 [MPa]
1.20	Dovolené napětí v krutu	τ ₀ 162,0 [MPa]
1.21	Dovolený tlak	p ₀ 77,0 [MPa]
1.22	Modul pružnosti v tahu	E 210000 [MPa]
1.23	Poissonovo číslo	ν 0,30
1.24	Součinitel tepelné roztažnosti	α 11,50 [10 ⁻⁶ /°C]
1.25	Materiál náboje (min. - max. pevnost v tahu)	
1.26	B ... Uhlíková ocel zúštělná (500 - 800)	500 [MPa] ☒
1.27	Mez pevnosti v tahu	R _m 500,0 [MPa]
1.28	Mez kluzu	R _s 325,0 [MPa]
1.29	Dovolený tlak	p ₀ 108,0 [MPa]
1.30	Modul pružnosti v tahu	E 206000 [MPa]
1.31	Poissonovo číslo	ν 0,30
1.32	Součinitel tepelné roztažnosti	α 11,50 [10 ⁻⁶ /°C]

A

Nalisovaný spoj

2.0 Návrh rozměrů spoje

2.1	Parametry spoje	
2.2	Soustava uložení	Soustava jednotné díry
2.3	Způsob montáže	Usování podélně (za studena)
2.4	Čistota stykových ploch	Odrážební povrchy
2.5	Pokovení stykových ploch	Nepokovené povrchy
2.6	Součinitel tření	μ 0,10 0,10 ☒
2.7	Požadovaná bezpečnost proti prokluzu	1,40
2.8	Požadovaná pevnostní bezpečnost	1,40
2.9	Zatížení spoje	
2.10	Provozní koeficient	K _s 1,20 1,20 ☒
2.11	Provozní krouticí moment	T _s 3183,10 [Nm]
2.12	Celkové provozní zatížení spoje	F _s 45 854,77 [N]

2.13 Předběžný návrh

ID.	d	D	L	Uložení

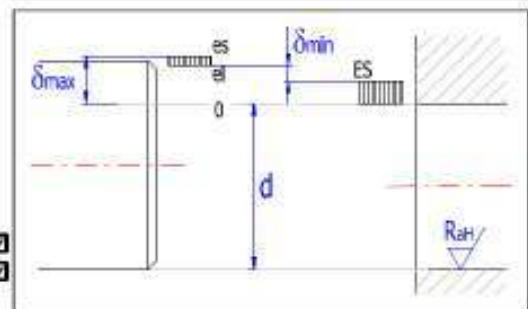
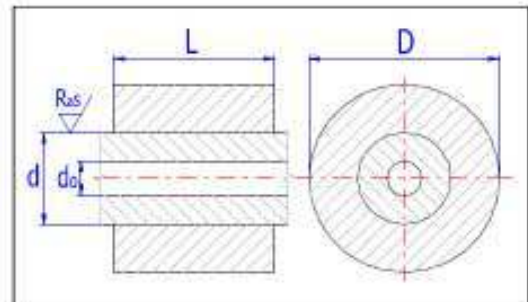
2.14 Rozměry spoje

2.15	Vnitřní průměr dutého hřídele	d _g 80 [mm]
2.16	Minimální průměr hřídele	d _{min} 120,1 [mm]
2.17	Průměr hřídele	d 140,000 [mm]
2.18	Vnější průměr náboje	D 319,000 [mm]
2.19	Drsnost povrchu hřídele	R _{a,d} 1,60 [μm] ☒
2.20	Drsnost povrchu díry náboje	R _{a,h} 1,60 [μm] ☒
2.21	Funkční délka spoje	L 55,000 [mm]

2.22 Návrh a volba uložení

2.23 Automatický návrh uložení

2.24	Doporučené uložení	H5/e5 ☒
2.25	Horní úchylnka náboje	ES 25,00 [μm]
2.26	Dolní úchylnka náboje	EI 0,00 [μm]
2.27	Horní úchylnka hřídele	es 140,00 [μm]
2.28	Dolní úchylnka hřídele	ei 122,00 [μm]

2.30	Montážní orovňání povrchu	15,36 [μm]
2.31	Min. požadovaný montážní přesah	76,95 [μm]
2.32	Minimální přesah uložení	δ _{min} 97,00 [μm]
2.33	Max. dovolený montážní přesah	144,87 [μm]
2.34	Maximální přesah uložení	δ _{max} 140,00 [μm]

Příloha č.5

Výpočet nalisování duté hřídele převodovky na
nápravu

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

Výpočet sílových spojů hřídele s nábojem

- i Výpočet: A = OK; B = Chyba
 ii Informace o projektu

1.0 Společné vstupní údaje

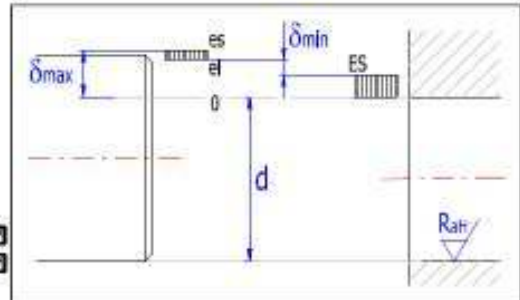
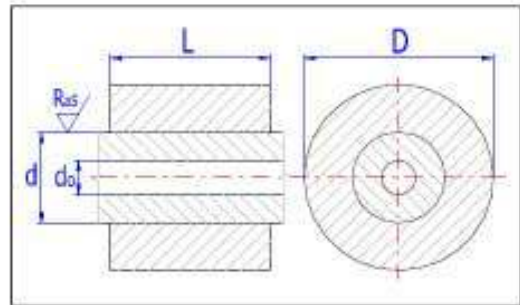
1.1	Jednotky výpočtu	SI Units (N, mm, kW...)		1.16	Material hřídele (min. - max. pevnost v tahu)		
1.2	Zatížení spoje			1.17	A ... Konstruktivní ocel (350 - 700)	▼ 400 ▼	[MPa] ☒
1.3	Přenášený výkon	P	80,00 [kW]	1.18	Mez pevnosti v tahu	R_{m1}	400,0 [MPa]
1.4	Otáčky hřídele	n	298,0 [1/min]	1.19	Mez kluzu	R_{e1}	232,0 [MPa]
1.5	Kroučící moment	T	2652,58 [Nm]	1.20	Dovolené napětí v krutu	τ_0	162,0 [MPa]
1.6	Axiální síla	F_a	0,0 [N]	1.21	Dovolený tlak	p_0	71,0 [MPa]
1.7	Způsob zatížení, provozní parametry			1.22	Modul pružnosti v tahu	E	210000 [MPa]
1.8	Charakter pohonu	Uhlikové rázy	▼	1.23	Poissonovo číslo	ν	0,30
1.9	Typ zatížení	Sřídavé rázy	▼	1.24	Součinitel tepelné roztažnosti	α	11,50 [$10^{-6}/^{\circ}\text{C}$]
1.10	Charakter provozu	Jednosměrný	▼	1.25	Material náboje (min. - max. pevnost v tahu)		
1.11	Počet rozběhů v tisících	100	▼	1.26	B ... Uhlíková ocel zúžlechťaná (500 - 800)	▼ 500 ▼	[MPa] ☒
1.12	Předběžný návrh průměru hřídele			1.27	Mez pevnosti v tahu	R_{m2}	500,0 [MPa]
1.13	Vnitřní průměr dutého hřídele	d_0	0,000 [mm]	1.28	Mez kluzu	R_{e2}	325,0 [MPa]
1.14	Požadovaná bezpečnost		1,70	1.29	Dovolený tlak	p_0	100,0 [MPa]
1.15	Minimální průměr hřídele	d_{min}	80 [mm]	1.30	Modul pružnosti v tahu	E	206000 [MPa]
				1.31	Poissonovo číslo	ν	0,30
				1.32	Součinitel tepelné roztažnosti	α	11,50 [$10^{-6}/^{\circ}\text{C}$]

A

Nalisovaný spoj

2.0 Návrh rozměrů spoje

2.1	Parametry spoje						
2.2	Soustava uložení	Soustava jednotné díry	▼				
2.3	Způsob montáže	Lisovací podélné (ze studena)	▼				
2.4	Čistota stykových ploch	Odmastěné povrchy	▼				
2.5	Pokovení stykových ploch	Nepokovené povrchy	▼				
2.6	Součinitel tření	μ	0,10 0,10	☒			
2.7	Požadovaná bezpečnost proti prokluzu		1,40				
2.8	Požadovaná pevnostní bezpečnost		1,40				
2.9	Zatížení spoje						
2.10	Provozní koeficient	K_D	2,00 1,30	☐			
2.11	Provozní kroučící moment	T_D	5305,16	[Nm]			
2.12	Celkové provozní zatížení spoje	F_D	132 629,12	[N]			
2.13	Předběžný návrh						
		ID:	d:	D:	L:	Uložení:	
2.14	Rozměry spoje						
2.15	Vnitřní průměr dutého hřídele	d_0	0	[mm]			
2.16	Minimální průměr hřídele	d_{min}	80	[mm]			
2.17	Průměr hřídele	d	80,000	[mm]			
2.18	Vnější průměr náboje	D	140,000	[mm]			
2.19	Drsnost povrchu hřídele	R_{a1}	0,80	[μm] ☒			
2.20	Drsnost povrchu díry náboje	R_{a2}	1,60	[μm] ☒			
2.21	Funkční délka spoje	L	90,000	[mm]			
2.22	Návrh a volba uložení						
2.23	Automatický návrh uložení						
2.24	Doporučené uložení			☒			
2.25	Horní úchyłka náboje	ES	3,00	[μm]	2.30	Montážní orovnění povrchu	11,52 [μm]
2.26	Dolní úchyłka náboje	EI	0,00	[μm]	2.31	Min. požadovaný montážní přesah	105,77 [μm]
2.27	Horní úchyłka hřídele	es	111,80	[μm]	2.32	Minimální přesah uložení	δ_{min} 105,80 [μm]
2.28	Dolní úchyłka hřídele	ei	108,80	[μm]	2.33	Max. dovolený montážní přesah	113,36 [μm]
					2.34	Maximální přesah uložení	δ_{max} 111,80 [μm]

Příloha č.6

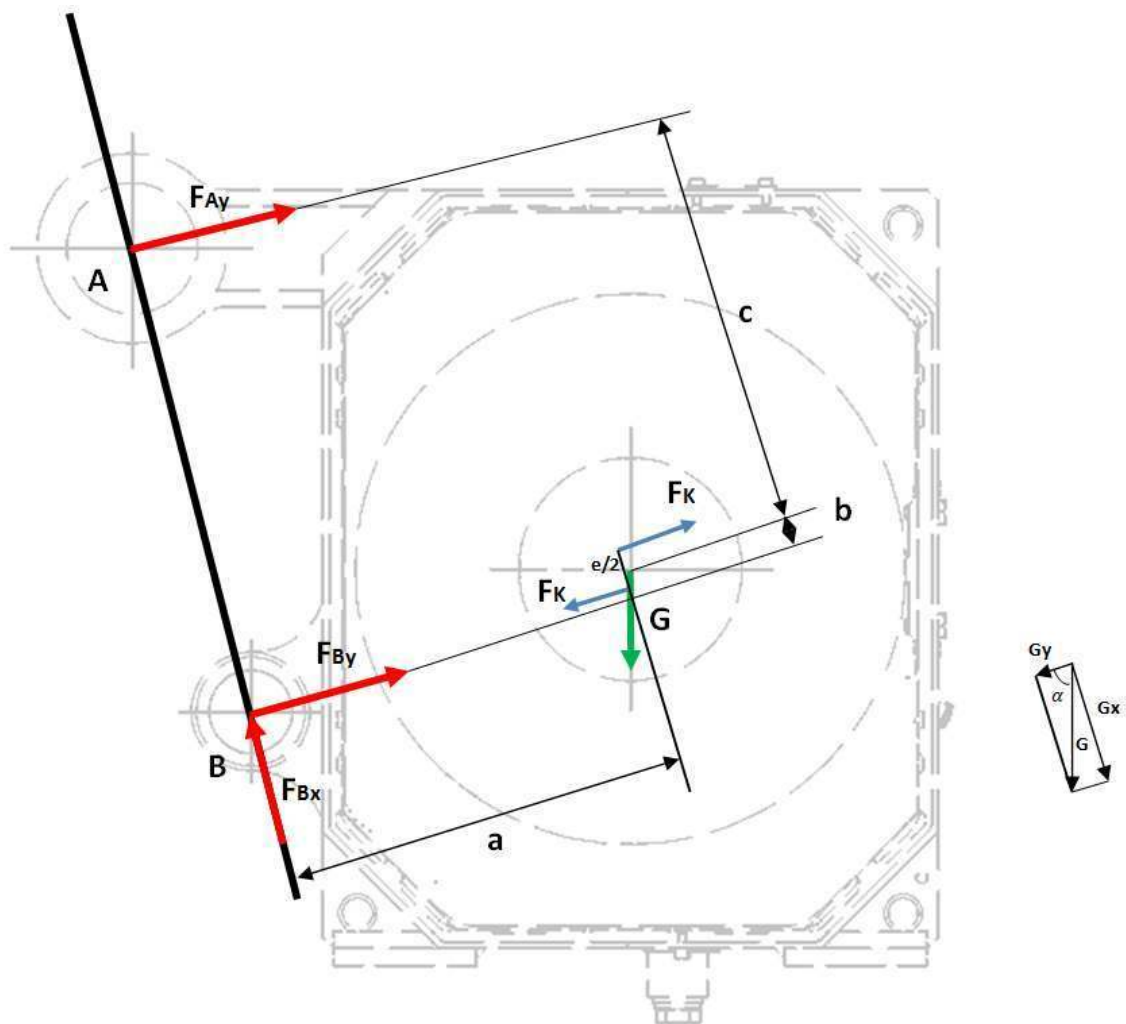
Kontrola uchycení motoru

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

Byly vytvořeny vazby, které odebírají tři stupně volnosti aby úloha byla řešitelná.

Obrázek 1: Průběh sil v uložení motoru

Součet momentů k bodu B

$$\sum M_{i_B} = 0, \quad F_{Ay} \cdot (c + b) - F_k \cdot (b + e/2) + F_k \cdot (b - e/2) + G_y \cdot b + G_x \cdot a = 0 \quad (1)$$

Součet momentů k bodu A

$$\sum M_{i_A} = 0, \quad F_k \cdot [c + (b - e/2)] - F_k \cdot [c + (b + e/2)] + G_y \cdot c + G_x \cdot a - F_{By} \cdot (c + b) = 0 \quad (2)$$

Síly působící v ose X

$$F_{Bx} + G_x = 0 \quad (3)$$

Z rovnice (1) vyjádříme Fa_y

$$Fa_y = \frac{Fk \cdot (b + e/2) - Fk \cdot (b - e/2) - G_y \cdot b - G_x \cdot a}{(c + b)} \quad (4)$$

Z rovnice (2) vyjádříme Fb_y

$$Fb_y = \frac{Fk \cdot [c + (b - e/2)] - Fk \cdot [c + (b + e/2)] + G_y \cdot c + G_x \cdot a}{(c + b)} \quad (5)$$

Pro Fb_x platí

$$Fb_x = G_x \quad (6)$$

Přepoččet vstupních parametrů

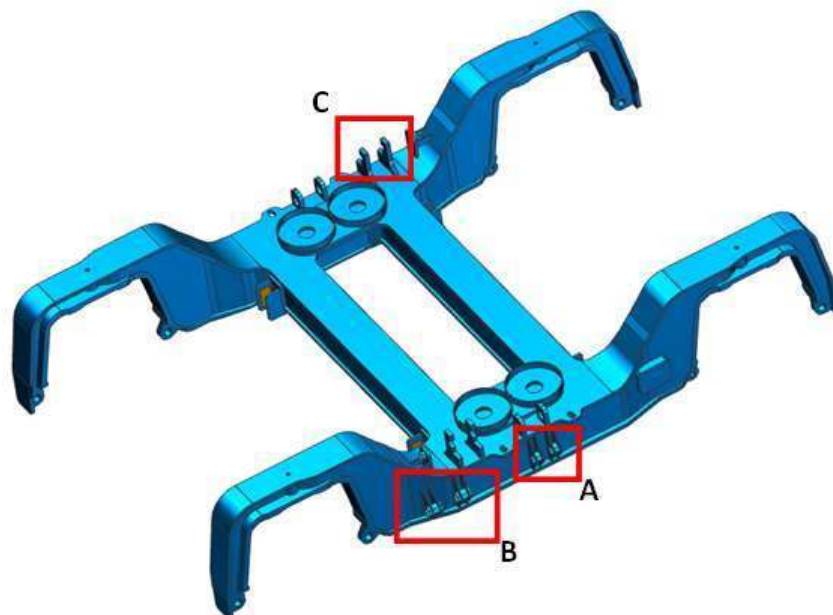
$$Fk = \frac{Mk}{e}$$

$$G_x = G \cdot \sin\alpha$$

$$G_y = G \cdot \cos\alpha$$

Tabulka 1: Výpočtové parametry

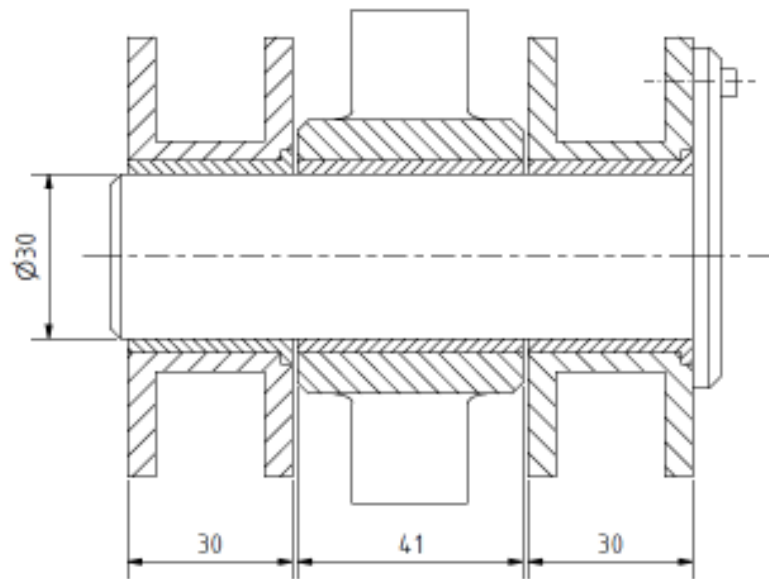
Kroučící moment	M_k	390 Nm
Rameno e	e	80 mm
Síla nahrazující kr. moment	Fk	4875 N
Úhel	α	75,5°
Tíhová síla motoru	G	2945 N
Vzdálenost - a	a	170 mm
Vzdálenost - b	b	18,4 mm
Vzdálenost - c	c	183 mm
Síla	Fa_y	-618,91 N
Síla	Fb	3194,7 N

Obrázek 2: Označení jednotlivých čepových spojů

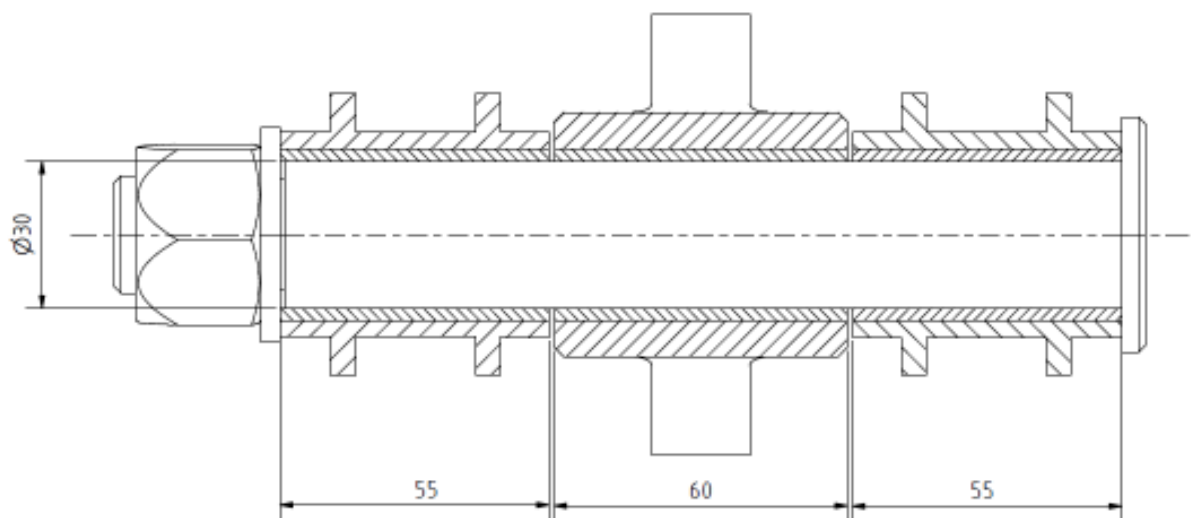
Jednotlivé čepové spoje

Čepový spoj A:

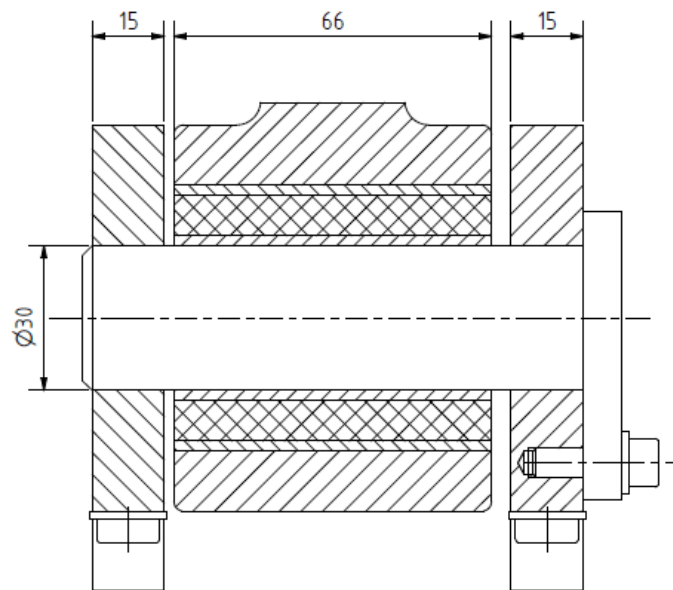
Obrázek 3: Čepový spoj A

Čepový spoj B:

Obrázek 4: Čepový spoj B

Čepový spoj C

Obrázek 5: Čepový spoj C

Vzhledem k velikosti zatížení není třeba navrhnuté čepové spoje kontrolovat. Délka a průměr čepových spojů jsou dostatečné pro přenos vypočítaných sil.

Příloha č.7

Katalogový list pryžových segmentů

akad. Rok 2014/15

Jakub Kalčík

S13N0021P

• **Bauteil-/ Funktionsbeschreibung :**

GMT-Federscheiben bestehen aus einem inneren und einem äußeren Metallring, die mittels einer fest einvulkanisierten Elastomerschicht verbunden sind. Sie eignen sich zum Einsatz in Drehmomentstützen, für die Abfederung von Pendelstützen, Blattfederenden, sowie für Zug- und Stoßapparate.

• **Abmessungen :**

Artikelnummer	H (mm)	Da (mm)	Di (mm)	Ds (mm)	Bild
624001	10	95	45	70	1
624002	27,5	100	35	64	1
624003	50	170	60	115	2
624004	52,5	190	50	120	1
624005	49	230	105	154	3
624006	50	247	70	160	2
624007	27,8	265	78	166	1
624008	60	350	125	240	2

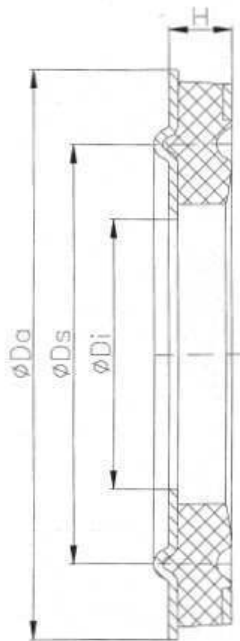

Bild 1

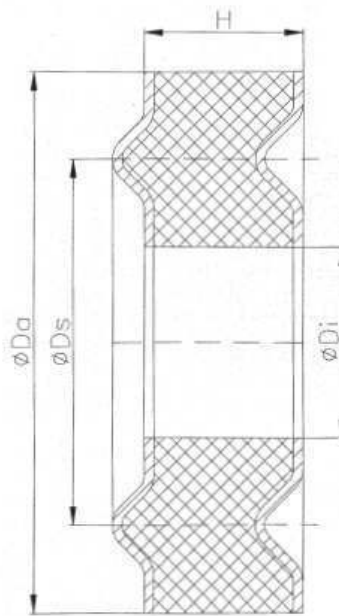

Bild 2

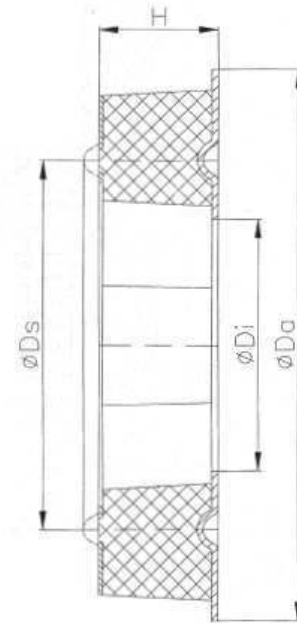
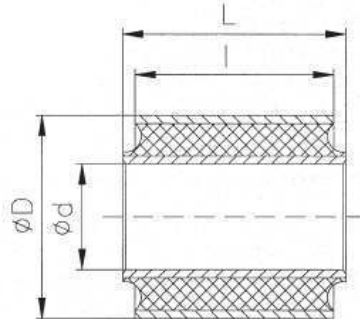

Bild 3

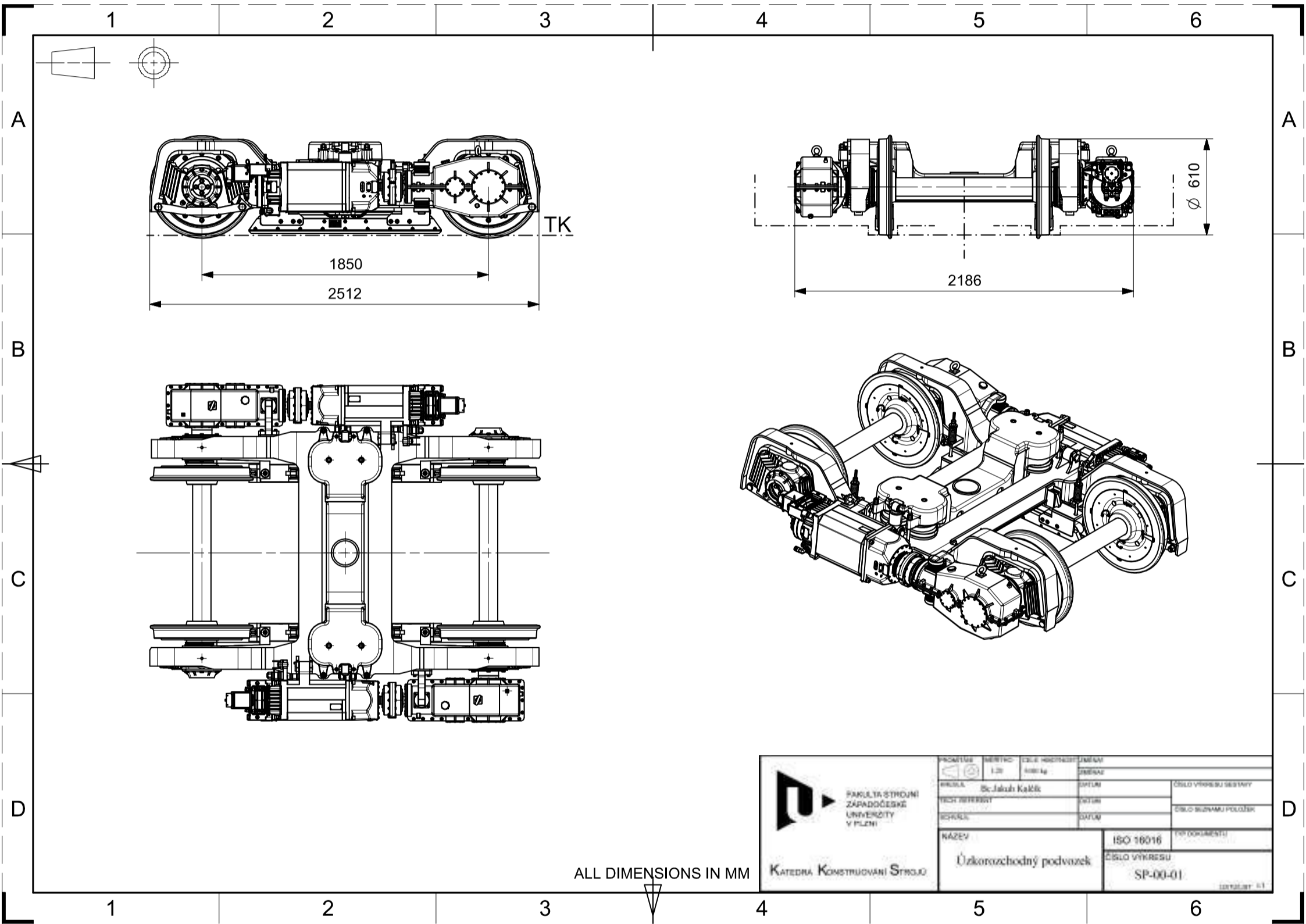
Typ 410

Artikelnummer	D [mm]	d [mm]	L +/-0,3 [mm]	l +/-0,5 [mm]	Shore-härte	Radial		Axial		Torsional max:	
						F max. [N]	s max. [mm]	F max. [N]	s max. [mm]	Moment [Nm]	Winkel [°]
410001	22	10	16	15	60	1580	0,2	300	0,7	4,2	8,8
410027	22	12	28	24	60	3445	0,2	510	0,6	7,6	7,8
410058	24	10	23,5	20,5	60	1830	0,4	380	1,1	4,9	12,8
410108	24	10	33	22,5	60	2000	0,4	327	1,0	4,8	12,0
410002	25	12	28	24	60	3340	0,3	540	0,8	8,7	8,7
410051	25	13	25	16	60	2130	0,3	410	0,8	7,3	8,0
410061	25,4	8	12	9	60	300	0,6	140	1,4	1,5	15,5
410004	28	12	46	40	60	5450	0,4	910	1,3	14,5	12,2
410028	30	12	40	36	60	4350	0,6	810	1,5	13	13,4
410029	32	12	59	55	60	7000	0,6	1250	1,9	19,5	12,0
410063	32	16	21	19	60	2560	0,4	540	1,2	10,7	10,1
410006	40	22	45	40	60	9900	0,4	1580	1,3	44,3	8,2
410080	41,3	12	64	51	60	9340	0,6	1510	1,6	31,8	11,8
410085	44	16	57	54	60	30900	0,3	2670	0,8	93,5	4,8
410030	45	20	70	64	60	13100	0,8	2260	2,2	57	13,0
410150	48	24	93	85	60	19500	0,7	3000	1,9	101	11,0
410045	50	24	99	86	60	23350	0,9	3630	2,4	109	12,3
410092	50	25	85	80	60	17000	0,8	2800	2,1	95,4	12,0
410076	55	30	94	89,5	60	30500	0,8	4420	2,3	155	10,6
410046	55	32	60	58	60	21550	0,5	3260	1,6	130,3	7,4
410148	55	32	68	60	60	18000	0,5	2700	1,48	124	7,5
410056	57	28,6	88,9	85,7	60	28450	0,8	4300	2,3	153	10,7
410039	58,8	24,1	107	100	60	51100	0,5	6100	1,7	261	7,5
410009	60	35	40	36	60	12400	0,5	2290	1,6	103	6,8
410038	63	38	76	70	60	30400	0,6	4550	1,9	209,4	7,7
410011	63,5	39,68	57	50	60	20450	0,5	3350	1,7	155,8	6,9
410084	65	30,3	122	117	60	47050	0,9	6620	2,8	265	11,0
410089	65	30,3	102	97	60	35650	0,9	5490	2,8	219,4	11,0
410091	65	35	110	100	60	39100	0,9	5940	2,8	249,4	10,7
410141	75	40	88	80	60	30000	1,0	4580	2,8	250	10,5
410047	75	45	97,5	90	60	41650	0,9	6610	2,8	344	9,3
410033	75	45	100	90	60	41650	0,9	6600	2,8	340	9,3
410147	76	44	79	70	60	23400	1,0	5340	3,7	254	11,0
410048	76	44	133	127	60	8140	0,9	9340	2,8	485,5	9,3
410013	76,2	44,5	79,6	76,4	60	30910	0,9	5720	2,9	303	9,5
410014	78	50	66	60	60	31340	0,6	5090	2,0	305	6,3
410049	78,6	44,5	134	129,7	60	95450	0,6	11000	2,1	660	6,7
410016	118	60	135	125	60	99350	1,1	15400	3,7	1338	7,8
410083	125	70	74	65	60	36900	1,4	7610	4,4	663,9	9,0
410017	125	70	120	111	60	76050	1,4	13340	4,4	1134	9,0
410072	125	70	160	151	60	111090	1,4	18145	4,4	1540	9,0
410077	126	70	100	92	60	49750	1,9	10410	5,6	832	11,2
410018	127	44,5	105	102	60	36300	3,0	8650	7,5	519	15,5
410074	140	80	182	169	60	167200	1,1	26900	3,5	3000	6,1
410019	140	100	120	110	60	103550	1,1	17100	3,8	1881	6,5
410052	145	100	100	89,4	60	81650	1,1	1447	3,6	1664	6,1
410020	160	100	180	172	60	190100	1,5	29200	5,0	3502	7,6

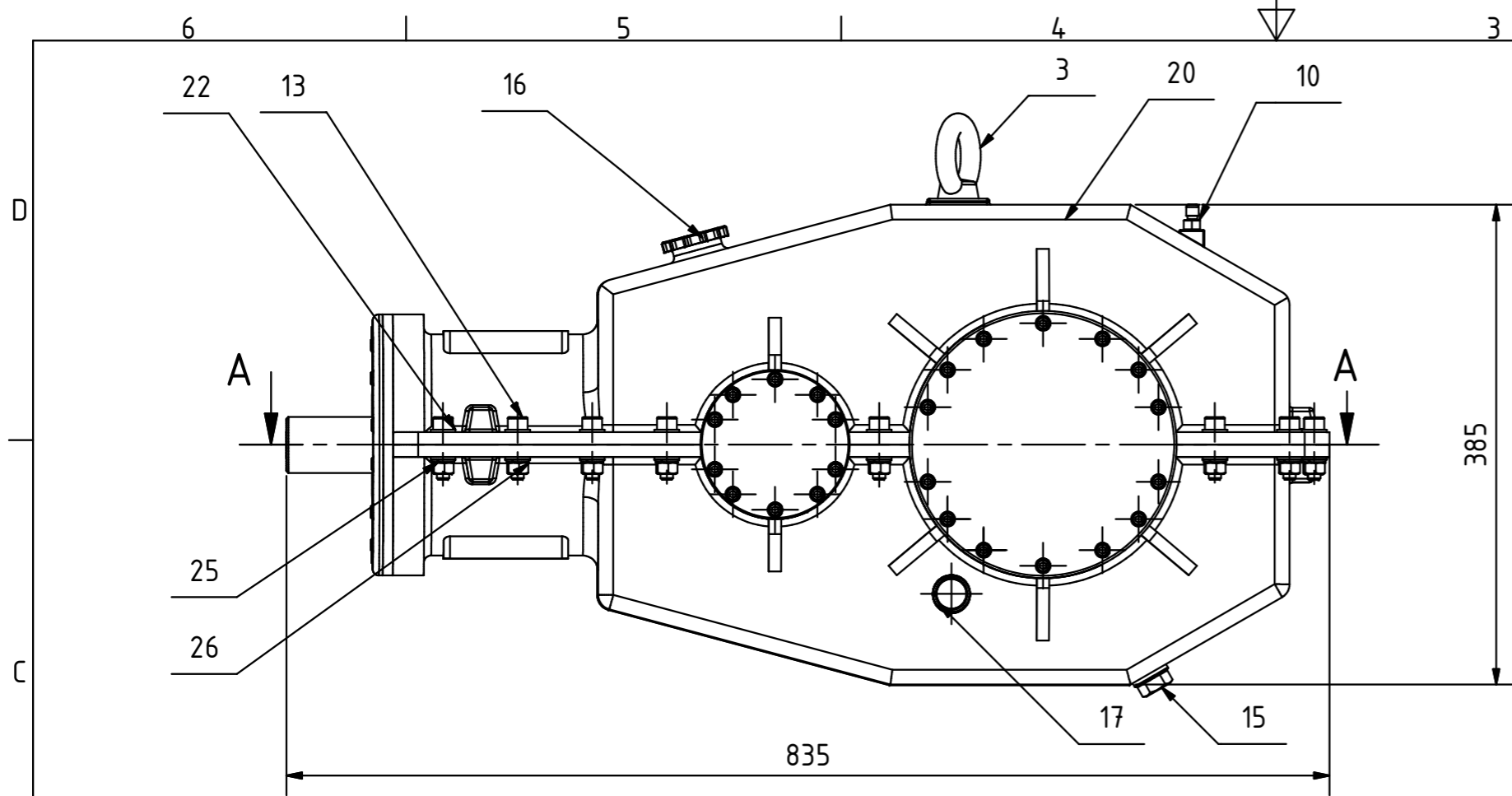
Durch Produktions- und Härtetoleranzen sind bei obigen Werten Abweichungen von ca. +/-20% möglich.

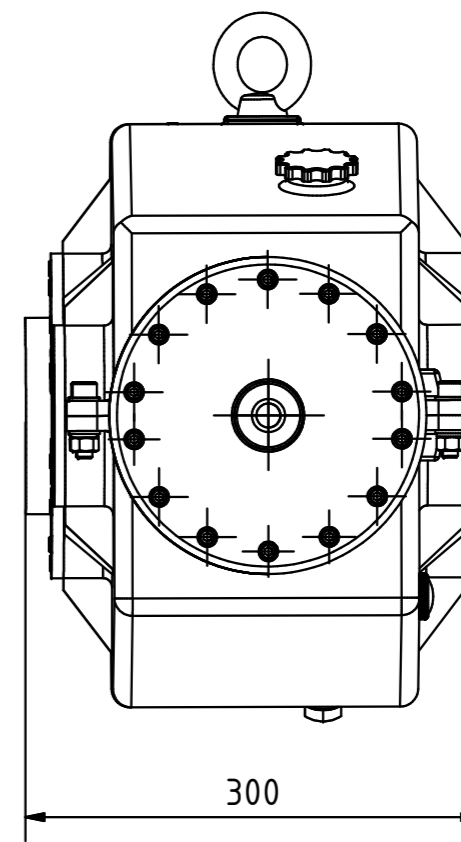
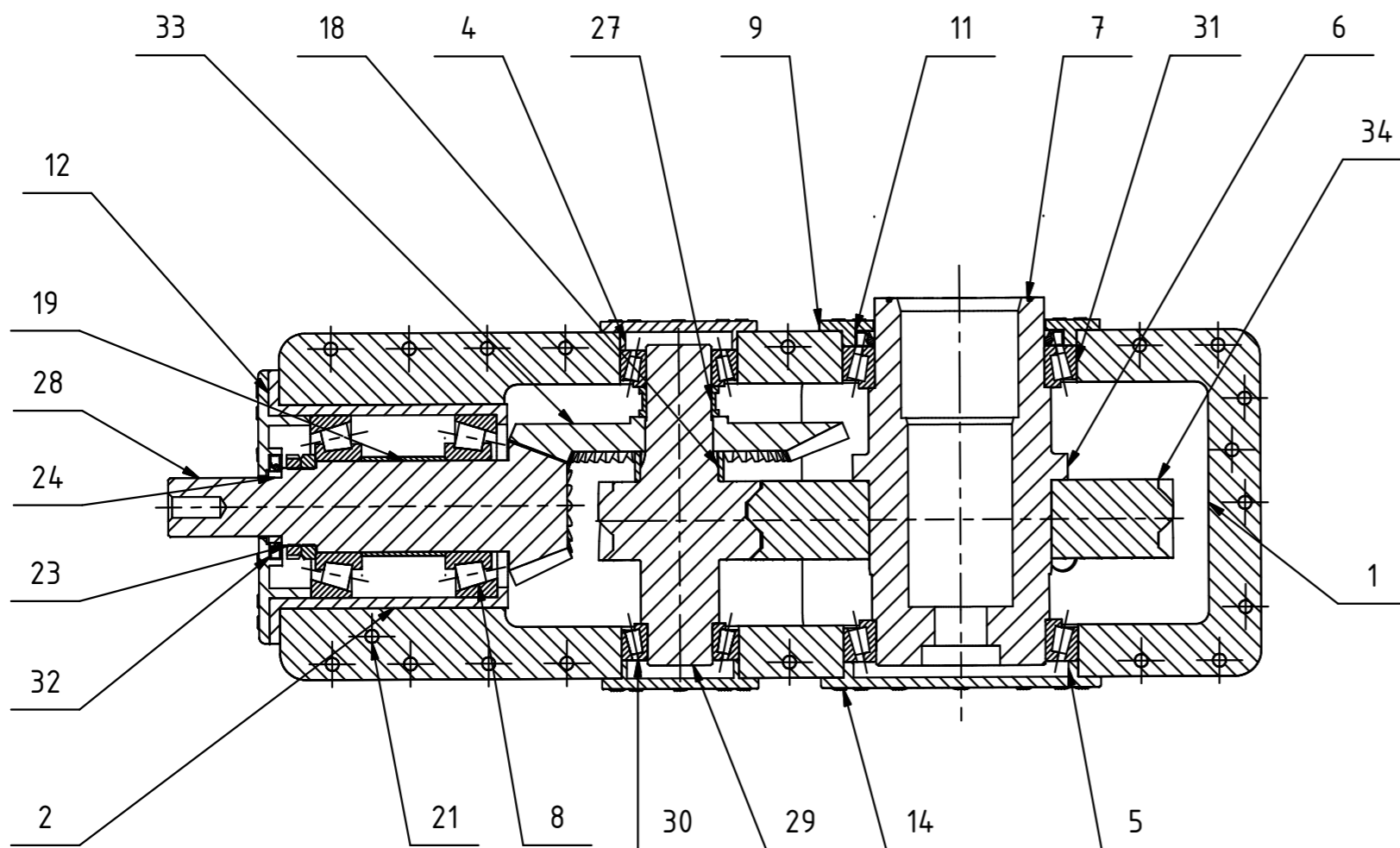

ALL DIMENSIONS IN MM

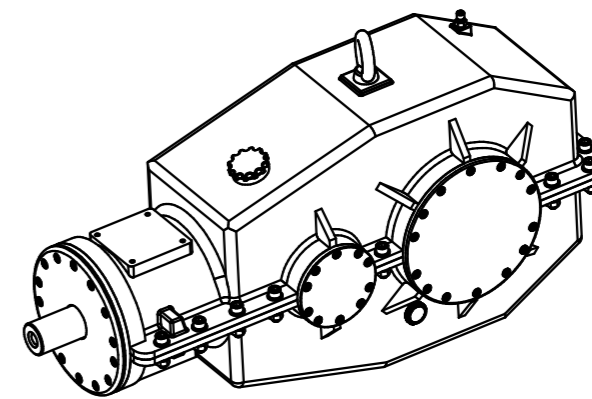
 FAKULTA STROJNÍ ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PÍLSENI KATEDRA KONSTRUOVÁNÍ STROJŮ	PROJEKT 1.20	ÚČEL NÁSTAVBY 600 kg	Jméno Jméno
	BRUKA Bc. Jakub Kačík	OVLADÁNÍ OVLADÁNÍ	ČÍSLO VÝKRESU SERIE ČÍSLO VÝKRESU SERIE
	TECH ZÁŘEŠENÍ TECHNICKÉ ZÁŘEŠENÍ	DATUM DATUM	ČÍSLO MÍSTNÍHO POLOŽEK ČÍSLO MÍSTNÍHO POLOŽEK
	NÁZEV Úzkorozchodný podvozek	ISO 18016 ČÍSLO VÝKRESU SP-00-01	1/17 DOKUMENTU 1/17 DOKUMENTU

A-A (1 : 5)

(1 : 10)

pozn. kusovník viz. - Příloha 1

 <p>FAKULTA STROJNÍ ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PLZNI</p> <p>KATEDRA KONSTRUOVÁNÍ STROJŮ</p>	PROMÍTÁNÍ	MĚRÍTKO	CELK. HMOTNOST	ZMĚNA 1
		1:5	250kg	ZMĚNA 2
	KRESLIL	Bc. Jakub Kalčík		DATUM
	TECH. REFERENT			DATUM
SCHVÁLIL			DATUM	ČÍSLO VÝKRESU SESTAVY
NÁZEV	Převodová skřín		ISO 16016	TYP DOKUMENTU
			ČÍSLO VÝKRESU	
			SP-00-02	
				LISTŮ/LIST 1/1